

TRAVANJ 2019

KAPELA

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA KAPELA

Sadržaj

NASLOVNICA: PROSLAVA 50. GODINA KUĆE NA BIJELIM STIJENAMA, SNIMIO LUKA KVOČIĆ

- 3 RIJEČ UREDNICE:** Jelena Spreicer
- 4 PROKLETIJE:** Vesna Kantura
- 8 PROKLETE PROKLETIJE:** Luka Kvočić
- 20 SAN JE POSTAO STVARNOST**
- 22 50 GODINA KUĆE NA BIJELIM STIJENAMA:** Zoran Gomzi
- 26 VENI, VIDI, CELEBRAVI - PROSLAVA 50. ROĐENDANA KUĆE NA BIJELIM STIJENAMA:** Jelena Spreicer
- 30 POSJET PRVOG HRVATSKOG NEBESKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA BIJELIM STIJENAMA:** Tanja Kvočić
- 33 BROJKE I SLOVA O STROGOM REZERVATU PRIRODE BIJELE I SAMARSKJE STIJENE:** Slavko Ferina Mrva

- 36 O SKROMNOSTI, VATRI I NOVOME RUHU:** Jelena Spreicer
- 40 PREMUŽIĆEVA STAZA U JEDNOM DANU:** Jagoda Šanić
- 44 VATROGASCI NA VINIŠTU:** Ela Matešić
- 46 GODIŠNJA SKUPŠTINA**
- 47 PLANINARSKA ŠKOLA**
- 47 PREDAVANJA U DRUŠTVU**
- 48 IN MEMORIAM**
- 50 35 PUTOVANJA PO NEPALU I TIBETU IZ PERA DARKA BERLJAKA**

Impressum

KAPELA
Časopis Hrvatskog planinarskog društva Kapela
Godište 7. Broj 7, Zagreb
Izlazi jednom godišnje i besplatan je

IZDAVAČ
HPD Kapela, Maksimirska 51 a,
10000 Zagreb, www.hpd-kapela.hr

UREDNIŠTVO
urednica: Jelena Spreicer,
jelenaspreicer@gmail.com

zamjenik urednice: Hrvoje Zrnčić,
hrvoje.zrnacic@zg.t-com-hr;
grafička urednica: Ana Kvočić,
akvocic@gmail.com;
lektura i korektura: Jelena Spreicer
jelenaspreicer@gmail.com

TISAK
STEGA TISAK d.o.o.,
Heinzelova 60/1,
10000 Zagreb
Naklada: 400 kom

Svoju građu za objavu možete snimiti na CD ili DVD ili poslati urednici i/ili zamjeniku urednice redovitom ili e-poštom. Tekstove i opise samih fotografija treba slati odvojeno od samih fotografija, odnosno ilustracije ne ubacivati u tekst.

Uredništvo zadržava pravo da preradi tekst. Stajališta autora iznesena u objavljenim tekstovima ne moraju odražavati stajališta HPD-a Kapela niti stajališta članova Uredništva.

Riječ urednice

2018. bila je godina u kojoj smo u jednakoj mjeri gledali u prošlost, kao i u budućnost. U ovom, sedmom broju našeg časopisa, gotovo svu smo pažnju usmjerili na dva događaja koja su u mnogočemu obilježila proteklu godinu: Prvo, na veliku proslavu 50. godišnjice izgradnje kuće na Bijelim stijenama – do danas jedinstvenog pothvata u hrvatskom planinarstvu – i, drugo, na veliki društveni izlet u Albaniju koji su organizirali Vesna Kantura i Vjeko Habulinec. Oba su događaja važna ne samo za sadašnjost, već i za prošlost našeg društva jer teško da bismo mogli zamisliti „Kapelu“ bez aktivnosti i truda uložених u objekte koje održavamo u strogoj rezervatu prirode i na KPP-u te sati koje ondje provodimo s užitkom, kao što bismo teško „Kapelu“ mogli i zamisliti bez želje da upoznajemo nove planine i nove zemlje ili da se, u ovome slučaju, vraćamo u daleke

krajolike koje su neki od nas posjetili prije gotovo trideset godina. Kažu da je svojstvo povijesnih knjiga da se njihov sadržaj uvijek ponavlja, no uz neki otklon. Tako i ovaj časopis bilježi povratak tema važnih za naše društvo u prošlosti te ih u novome ruhu projicira u budućnost.

Što je sve učinjeno do sada? Što činimo? Što ćemo činiti? Gdje smo sve bili? Gdje jesmo? Kamo idemo? Ta su pitanja, naravno, načelna i možemo ih primijeniti na svako područje kolektivnog i individualnog djelovanja, no ona su posebno važna za naše društvo i za svakog njenog člana. Ove je godine zbog jubileja naše kuće posebno do izražaja došla bogata povijest infrastrukturnih pothvata društva te smo zbog toga središnje mjesto u časopisu prepustili rekapitulaciji dosadašnjih građevinskih projekata na Bijelim stijenama, ali i nekim nagovještajima budućih poboljšanja. Osim toga, čitatelji namjerni i slučajni

moći će usporediti dvije velike ture u Albaniji u razmaku od više od 30 godina, ali i zaviriti u razne druge hvalevrijedne pothvate naših članova koji se, poput Mateja, penju na najviše europske planine, poput Jagode prekoračuju ono za što su mislili da su granice njihovog tijela i poput Ele vrijedno dežuraju na Viništu, na mjestu na kojem ćemo se svi uvijek rado sjećati našeg Mladena, čovjeka kojeg bi vjerojatno najviše veselila silna poduzetnost kojom namjeravamo ispuniti iduću, 2019. godinu. No o tome više već u sljedećem broju za koji vas ovim putem pozivam da pišete, fotografirate, šaljete. Što više, to bolje i nikad premalo!

Jelena Spreicer

Izletnički rezime

U 2018. godini Hrvatsko planinarsko društvo „Kapela“ brojilo je 443 člana i ostvarilo 62 službena (zapisana) izleta s 1781 sudionika, što je prosječno 29 sudionika po izletu.

Na našim su izletima, osim članova „Kapele“, sudjelovali i mnogi dragi gosti, točnije njih čak 290. U prosincu 2018., Izletničko je povjerenstvo objavilo i novi plan izleta za 2019. godinu, koji se sastoji od 72 izleta.

NA PLANINI STARAC

PROKLETIJE

SA ZORANOM 1982. I HABULICOM 2018. GODINE

— Tekst i fotografije: Vesna Gjurčević Kantura —

Puno je planinarskih izleta ispunilo moju naprtnjaču. Bilježim male i velike odlaske u planinu. Popodnevni odlazak nakon posla: prekrasno je vrijeme, možda su procvale anemone, divlji božuri ili neki još neregistrirani ofrasi i orhisi. Mala količina vlage u zraku, vidici su čarobni.

Željko i Zoran su tu, a i dan je dug. Jednodnevni i dvodnevni izleti iz programa društva s dobrom i lošom prognozom, s obavezom trasiranja, markiranja, popravljanja staza, gradnjom ili obnovom domova i skloništa, opskrbe kuće, a onda oni baš planinarski hedonistički s izuzetnim vidicima, cvjetnim livadama punim rose i treptaja svjetla ili ljetne topline ispunjene opojnim mirisima, izmaglicama i beskrajnim daljinama. Uvijek s prijateljem ispred i iza sebe, uvijek s prijateljima koji su nam bili i ostali dio života. Godišnji izleti najčešće sa Zoranom, kraj sedmog mjeseca, vikend, subota i ne-

djelja, državni blagdan i dva, tri dana godišnjeg odmora. Te 1982. godine idemo na Prokletije. Orient expressom, u spavaćem vagonu, od Zagreba do Skopja, autobusom kroz Peć do Dečana, još malo seoskim traktorom, a onda naprtnjača na rame i sedam dana grebenom Prokletija do Plava. Rekli su da naprtnjača ne smije biti jako teška; moja ima osamnaest kila i u njoj je dio šatora, podložak i vreća za spavanje, kuhalo, hrana i rezervna odjeća. Nije tajna, otkrit ću vam, tada sam sa svojih 54 kilograma i naprtnjačom od 18 kilograma imala točno kao danas (bez cipela) 72 kilograma, užas. Otkrit ću

vam još nešto. Danas mi treba malo vremena da se koncentriram i sjetim svakog dana našeg godišnjeg izleta 2018. godine na Crnogorske i Albanske Prokletije, to je bilo jučer, a Zoranov izlet iz 1982. godine kao iz rukava mogu reproducirati do najmanjih detalja, eto, kao i kilogrami, i to vam dođe s godinama.

GRANICE NEKAD I SAD

Te smo godine za naš izlet trebali ishoditi dozvolu za pogranično kretanje uz jugoslavensko-albansku gra-

nicu koja je tada bila jedna od najjače čuvanih granica u bivšoj državi. Danas je granica s Albanijom potpuno otvorena, duž granice nema ni policije ni vojske. Vojne karaule su ili srušene ili imaju sasvim drugu namjenu, pa tako ona ispod Maja Jezerca u ljetnim mjesecima služi kao stočarski stan za pastira i ovce. Granicu još uvijek označavaju pogranični kameni stupovi. 1982. sam se poput miša odšuljala do graničnog kamena, u ušima mi je kucalo bilo jer mi je srce bilo u grlu, vjerojatno od strepnje i straha od one druge strane. Godine 2018. na pograničnom kamenu je bila hladna piva, a ispod piknik razdraganih i sretnih prijatelja koji su posjedali i s ove i s one strane. Eto i to su nam donijele godine! Sa Zoranom smo uživali osvajajući vrh Đerovice (2656 m), spuštajući se po tvrdom snijegu na sjevernoj strani, slikajući neko do tada nevideno cvijeće koje je provirivalo uz rubove snijega i kamenog sipara. Na vrhu Đerovice zadesila nas je kratkotrajna snježna mećava slična onoj na padinama Maja Jezerca, gdje ste i vi malčice proklizavali po snježišću, a Vjeran snimio na siparu iste one cvjetove s Đerovice, zanimljivo. Naredni smo dan uz južne padine Đerovice odšetali prema zelenim grebenima planine Starac (2426 m). Plavetno nebo, beskrajne daljine, brojni kristalno bistri potocići, stada ovaca uz koja su jurili ogromni bundasti psi šarplaninci.

GASTRONOMIJA NEKAD I SAD

Susret s ljubopitljivim pastirima i u ranim popodnevnim satima postavljamo logor; i to, kao i uvijek, neposredno uz bistri izvor vode. Iz ove popodnevne idile izdvojit ću dvije male crtice. Prva se tiče nalaza prekrasnog staništa rijetke sirištare (srčanik, lincura) žute boje s tamnoljubičastim točkama koje joj dadoše ime točkasta (gentiana punctata). Kasnije mi je s ponosom rekao kolega s fakulteta u Prištini da se ona kao izuzetno rijetki cvijet nalazi na inventurnoj listi biljnog pokriva Prokletija (hvala ti, Zorane!). Druga je crtica vezana uz organizaciju poslova u logoru moje ekipe u kojoj su bila tri člana: Željko je postavljao šator, Hrvoje je rezao predjelo i pri tome neprestano uzvikivao: „Dude dude!“ On je, naime, na male komadiće kruha stavljao špek, sir ili kobasicu, a na sam vrh ovih zalogajčića iz tube istisnute, poput bradavica na dojci: paradajz, razne vrste senfa i majonezu. Bile su to prave čarobne dude. Za to vrijeme ja sam na kuhlalima priređivala obaveznu juhu iz vrećice, glavno jelo, najčešće gulaš ili filanu papriku iz konzerve ili aluminijskog pakovanja („29 novembar“) i naravno prilog, žgance ili krumpir pire, sve iz vrećice. Nije tu kraj. Blagovanje smo završili desertom, na mlijeku u prahu skuhalo smo po želji čokolino, medolino ili frutolino, opet sve iz vrećice osim čiste i bistre izvorske vode. Sigurno se pitate, a što se poslije ovakvog obroka pilo? Kuhali smo čaj od ubrane majčine dušice, metvice i mekih zelenih vrhova smreke, pa je to bio najlakši dio našeg menija, ništa nije doneseno u naprtnjači osim što smo ponekad dodali malo šećera ili meda. Toga popodneva naša mala ekipa imala je čast da nas posjeti „čudoredna komisija“ koja je brojala dva člana, a čiji je član nakon pažljivog promatranja konstatao: „Ach so, djeco, pa oni imaju pun meni“. (Ach so, sigurna sam da ste prepoznali glasnogovornika komisije – našeg Edeka, Edek pusica, cmok, cmok).

Što se tiče našeg blagovanja u Vusinju i Valboni bilo je drukčije, ali isto fantastično. Bilo je sa žlicom i bez žlice, bila je i u startu izleta najavljuvana fantastična janjetina, bilo je za one koji ne jedu janjetinu, naravno bilo je i za vegetarijance, a kad nije bilo, bili su fantastični mladi. Već prvi dan u Valboni, nakon što smo udobrovoljili naše šofere, premjestili smo ih iz sobe s bračnim krevetom u bungalov, krenulo se s ekipom za logistiku u Bajram Curri. Po povratku logističke ekipe u bistrom potoku, neposredno uz bungalove, izgrađen je mali bazen u kojem se hladilo pivo, sokovi, gazirana voda, manja količina žeste, crno i bijelo iz domovine, paprike, paradajz,

NA VRHU LJULJAŠEVIĆA
KARANFILA (2240 M), U
POZADINI SJEVERNI VRH
KARANFILA (2460 M)

breskve, a da ne bi bilo malo, za svaki dan još po dvije lubenice. Što se tiče suhoga (kobasica, špek, vratina, šunka, pršut) nitko ne bi mogao složiti bolje od kombinacije Luke i Nikole. Na svakodnevno postavljenom stolu nije nedostajalo ni autohtonih vrsta sira, ajvara ljutog i slatkog te raznih drugih slano - kiselih i slatkih delicija. Sada još samo treba locirati prostor gdje su sve ove delicije bile dostupne pučanstvu. Znam da ne sumnjate, sva su ova gastronomska događanja bila gdje drugdje nego ispred prozora spavaće sobe, na terasi bungalova Kvočić, Brolich, Balog. Dečkima i djevojkama puno hvala, a djevojkama još i svaka čast, to može učiniti i izdržati samo netko tko puno voli.

HRIDSKO JEZERO

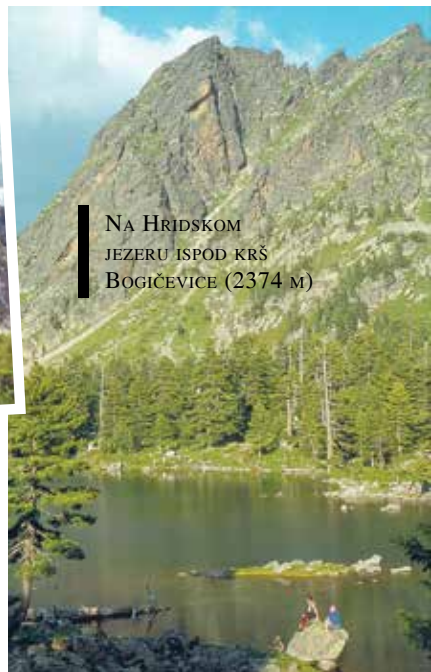
Sa Starca naš je put preko zelenih proplanaka i kroz stoljetne crnogorične šume vodio prema Hridskom kršu i Kršu Bogičevice (2358 m) u podnožju kojih se nalazi Hridsko jezero (2100 m). U literaturi ćemo naći podatak da je Hridsko jezero toliko lijepo da se vjeruje da su ga stvorili bogovi i podarili šumskim vilama da u njemu uživaju. Ne osjećam se kao šumska vila, pa sam sasvim sigurna, ljepotu ovoga jezera uz sve ono što je dragi Bog poklonio ovom dijelu zemaljske kugle, meni je podario moj dragi kum Zoran Gomzi. Kako vam približiti čaroliju trenutka koja nas je obuzela u susretu s ovom neopisivom ljepotom. Pokojni suprug Želimir Kantura u svojem je članku *Ridsko jezero u Prokletijama* („Naše planine“ 11/12, 1984.) opisujući ljepote ovoga mjesta napisao: „Volio bih ponijeti ovu sliku da i drugima pokažem dio te iskonske ljepote.“ Meni se činilo najjednostavnije da zajedno sa Zoranom i s vama, dragi prijatelji, 2018. godine krenem prema Hridskom jezeru i Kršu Bogičevice. Zbog nepredvidivih okolnosti (novi niski autobus, nešto duža tura, još

k tome loše vrijeme) samo dio vas je ugledalo ledenom kišom bombardirano Hridsko jezero. Eto razloga, dragi prijatelji, da se još jednom uputite u ovaj čarobni svijet i otkrijete ono što smo mi doživjeli 1982. godine.

Sutradan je Zoranova ekipa iz prošlog stoljeća krenula doslovno uz granicu po pograničnoj stazi. U pratnji smo imali dva vojnika. Nećete vjerovati, ali je istina: dečki su bili iz Samobora i Zagreba, mi smo im tada bili prvi i jedini posjet za vrijeme čitavog vojnog roka. Pred nama su bila dva prekrasna planinarska dana. Kretali smo se gotovo po izohipsi: naprtnjača mi je, čini se, srasla s ramenima, pa je preostalo samo uživati u ljepoti krajobrazu. Desno od nas, duboko u dolini, pogledom smo stalno pratili Plav i Plavsko jezero. Ispred nas blještali su u bjelini suncem obgrljeni vrhovi skupine Popadija i Karanfili. Nema laganja, pa ću vam priznati: Gotovo da nisam htjela gledati lijevo od našega puta. Tamo je bilo sve blistavije i bjelje, sve ljepše i više, činilo se da tamo i sunce jače sja. Bio je to niz vrhova Prokletija na samoj granici Zla Kolata, a iza nje u cijelosti na albanskoj strani Maja Jezerce. Ništa nije bilo tako, uistinu bili su to samo pogledi puni ushićenja ispunjeni čežnjom jer Albanija je tada bila strogo zatvorena zemlja, a meni je tada preostala samo čežnja i možda jednom, tko zna kada?!

GLUHONIJEMI VODIČ

Peti dan boravka među planinskim vrhuncima, a onda dugi spust u selo Vusinje do Alipašinih izvora. U smiraj dana nastavljamo našu turu žestokim tempom. Sada

NA HRIDSKOM
JEZERU ISPOD KRŠ
BOGIČEVICE (2374 M)

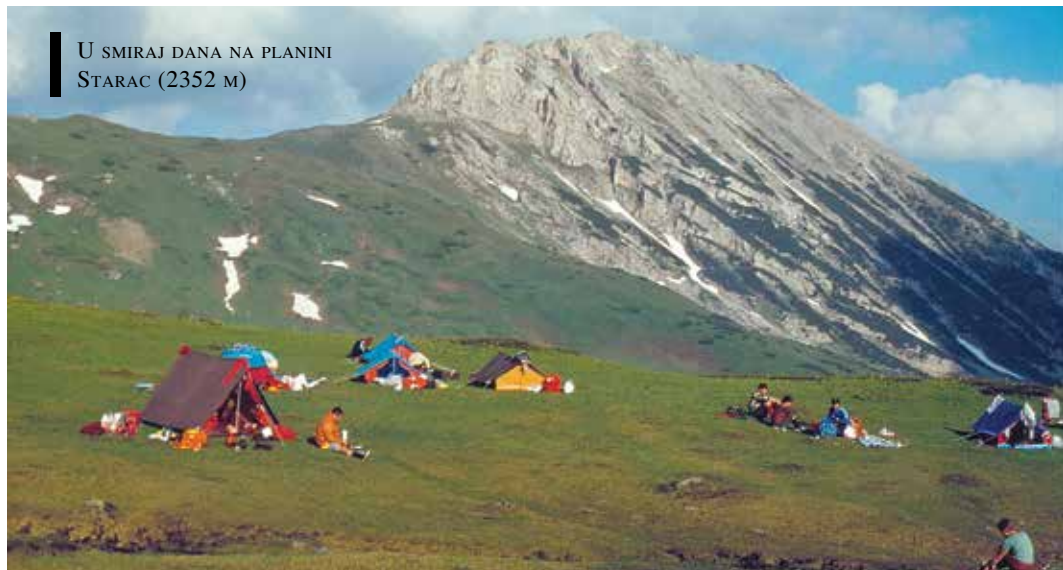
je to uspon u bjelinu Karanfila gdje postavljamo logor u katunu Vezirova brada. Bučan susret s mnoštvom ljubopitljivih mališana čiji je žamor i nestašluke stišao snažni tamnputi gorštak. Izuzetan susret, snažni tamnputi gorštak, pastir, očiti autoritet i starješina katuna bio je gluho-nijemi čovjek. Nezaboravno druženje: domaćini su častili kruhom ispod peke, sirom, slatkim i kiselim mlijekom, a pjesma se ispod tisuća zvjezdanih lampica uvlačila među mjesečinom obasjane vrhove Karanfila sve do duboko u noć. Sljedeće jutro uspon na Ljulaševića Karanfil (2240 m) smjerom bez planinarskih oznaka, uostalom kao i cijelim dijelom puta koji je ostao iza nas. Naša navigacija Zoran i Hrvoje „naštímavaju“ navigacijski alat, zemljopisnu kartu i kompas, a onda slijedi vrijeme koje nitko od nas vjerojatno neće zaboraviti. Iskreno i duboko ljudski, uz poštovanje gosta, ponuda gluho-nijemog gorštaka da nas kao pravi domaćin prati sve do vrha planine. Besprijekorno vodstvo, Hrvoje i Zoran uz raširenu kartu pokazuju točke koje želimo dosegnuti, a naš vodič uz osmijeh i glasno ponavljanje slova „p p p“ sa ispruženom rukom i prstom, vodi nas bez pogreške. Izlazak na vrh. Našem vodiču Maksov poklon, krasan nož na pojasu s kožnom futrolom, od nas ostalih puno hvala i snažan stisak ruke. Još jedan osmijeh, a onda, u trenu, uz pomoć čvrstog štapa, na svojoj gumenoj obući odsklizao se po snježnoj podini duboko u dolinu, naš domaćin i prijatelj.

U nedjelju, 22.7.2018., nakon doručka kreće se autobusom u dolinu Grebaje iz koje će grupa A na vrhove Karanfila, a grupa B na grebenski put, Volušnica, Talijanka, Popadija, Karaula. Po izlasku iz autobusa kratki dogovor, a onda trčkanje iz gru-

pe A u grupu B i obratno. Vrijeme je izuzetno, samo dva oblačka krase plavetnilo nebeskog svoda, a onda konačno, uz lagani povjetarac, odlazimo uz strmine Karanfila ili u gustu šumu ispod Popadije, svatko sa svojim iščekivanjima, željama i snovima. Ekipa B, zvana „laganini“, prema preporuci rendžera iz nacionalnog parka, na kraju dvosatnog uspona kroz šumu, skreće desno grebenom prema vrhu Karaula (1915 m). Staza ide kroz nisku bukovu i borovu klekovinu ispod koje se prostire tepih istkan čarolijom zrelih borovnica, čarobnim cvjetnim aranžmanima i ne manje lijepim busenima nježnih dugih vlati zelene trave. Izohipsom siječemo otvorenu padinu iznad koje se uzdiže vrh Karaula. Još malo napora, usponom do vrha, a onda užitak ispod razvijene zastave naše domovine. Na istoku tražimo pogledima naše prijatelje u vrhovima Karanfila iza kojih pokušavamo locirati Maja Jezerce i Zlu Kolatu. Spuštamo se pogledom na sjever, duboko u dolinu do Plava i Plavskog jezera, a onda, prema zapadu vidimo možda Komove i Surdup i zatvaramo krug, a na jugu ispod nas su, kao na dlanu, Volušnica, Talijanka, Popadija. Još samo trenutak, a onda spust u dolinu.

A sada će vas Luka povesti u onaj dio Prokletija od kojeg sam se 1982. godine zajedno sa Zoranom i dragim prijateljima opraštala pogledom punim čežnje i s “možda jednom, tko zna kada?!” Htjela bih vam, dragi prijatelji, još samo prišapnut: Isto i drugačije, onda i danas, starih i mladih, bilo je i bit će, sve vas volim, i sretno za neko novo sutra sa željom da za 35 godina netko napiše: kad nas je Habulica vodio bilo je...

U SMIRAJ DANA NA PLANINI
STARAC (2352 M)

PROKLETE

DOKAZ A - KRŠ I LOM PROKLETIH PROKLETIJA

NAKON PROLJETNIH ZADATAKA OKO PROSLAVE 50. GODIŠNJICE
IZGRADNJE KUĆE NA BIJELIM STIJENAMA I MALOBROJNIH
DANA PROVEDENIH U PLANINI HODAJUĆI, MOJE NAGO TIJELO
NIJE SKRIVALO ZNAKOVE DA JE VAN KONDICIJE...

PROKLETIJE

— Tekst i fotografije: Luka Kvočić —

...(tvorevina bačvastog oblika 90-120-90 s ponekim vi-sećim komadom u području trbuha). Stoga sam morao dobro zauzdati konje da me prevelika želja već prvog dana ne bi odvušla na iscrpni marš nekim Karanfilom (u daljnjem tekstu K.), a sve u svrhu dizanja forme tijekom devetodnevnog izleta, kako bi se na koncu uspeo na najviši vrh Prokletija, Maja Jezerces (Jezerski vrh, 2694 m). Kišovito vrijeme, iako je vodičima zadavalo glavobolje, meni je odgovaralo jer sam svaki dan mogao dozirati hodanje bez puno prenamaganja (danas me boli lijevo koljeno, osjećam lagano zatezanje u području prepona i slično). Tako sam na kraju uspio napraviti i više od očekivanog. Ma u biti nisam, to bi značilo da mi je sin na putu (ponosni otac 3 'čerke). Ali u ovako visokim planinama nije bilo vremena za zezanciju. Ništa karanje, samo ljubav.

PUT

Rano jutro pola šest, kaže da putuje... Izlet je po dogovoru krenuo točno na vrijeme, odmah se osje-

tila Vesnina i Vjekina čvrsta ruka. Vesnina ipak. Odgovornih li planinara, svi s voljom i na vrijeme. Bar je tako jutro kazivalo. Udobno smješten u mali bus razmišljam: idem na izlet, nit' ga vodim, nit' ga vozim, sve mi nešto čudno. Gospođa pored mene, djece nema, još čudnije. Zar je ovo san ili ipak ne? Čuda da se dese! – na javi, a slobodan kao ptica na grani.

Nismo se ni probudili, a već smo se našli na grani-ci sa Srbijom. Napuštamo domovinu sa suzom u oku i rukom na okidaču, uvijek spremni: lonček u ruci, zdeni gemišť u kiltiški, govorele njeg've su oči daj mi natoči! Zabava je krenula spontano, kao nismo više doma i nitko nas ne kontrolira, pa si sad možemo dati oduška. I dali smo si, skroz do malo iza ponoći kad je valjalo poč' leć'. Nestrpljivo sam čekao dan kad ću se popeti na svoj prvi K.

IZLET NA K.

Jutro kao stvoreno za K. "Daj mi kojeg got" – go-vori mi draga brzo obuvajući gojzerice. Kako smo

jučer stigli tek oko 22 sata, nismo stekli pravi dojam o tome kakvim smo špicama okruženi. Izlazeći iz brvnare u kojoj smo proveli noć, uglavnom cijepajući drva, ostali smo oduševljeni: sve same ljepotice. Iz podnožja izgledaju neosvojivo, ali kao i sve druge, prvo ih treba kriomice odmjeriti krajičkom oka kako bi te nesvjesno same uputile kojim putem krenuti. Slijedi laka penetracija u divlji krajobraz koja poput slatke melodije osvaja sva čula, a mišići postupno napinje do granica izdržljivosti. Što si bliže vrhuncu, osjećaš se sve bliže raju. A kad stigneš, kad se vidici otvore, ispuštaš posvuda tu nagomilanu energiju koju si nakupljao putem, ispuštaš zvuk oduševljenja potaknut ljepotom koju si prisvojio. Još jedan trenutak za pamćenje, još jedan komadić raja tu je pred tobom. Slijedi opuštanje u toplom zagrljaju sunca uz klopu i cugu i razgovor s planinarima ili samo slušanje tišine planine.

Tog dana smo bili podijeljeni u 3 grupe: Vesnina, Vjekina i moja. O svakoj bi se mogla ispričati posebna štorija. Vjekina i moja krenule su zajedno, a Vesnina na drugu stranu, na Volušnicu. Prvih sat vremena uspona digli smo se 500 metri. Nema u dalj, samo u vis. Što smo se više dizali i bili bliže vrhuncu shvaćao sam, a i moje tijelo također, da će mi danas biti dovoljan mali K. (Mali Karanfil, 2119 m). Vjekoslav je, na oduševljenje moje drage, pak shvatio da mu mali neće biti dovoljan, pa smo se na sedlu, pod malim K. razdvojili. Vjeko je poveo ljude desno u nekakva bespuća, a Jagoda, Nika, Ela, Vargek i ja smo

odlučili odmah zajahati mali K. Malo je reći u kakav se koloplet uzdaha oduševljenja pretvorilo uspinjanje na travnati mali K., ispunjen stotinama mladih tek procvalih k. I naravno veličanstvenim pogledima na do sada nama nepoznate gore. Na malom se K. zavijorila dvometarska hrvatska trobojnica i jednako velika Kapelina jednobojnica.

Nakon kratkotrajnog odmora i pokojeg gemišteca moja je mala skupina krenula grebenom naprijed. Plan je bio proći hrptom od malog K. prema nekom sedlu te se spustiti desno od sedla (uspeli smo se s lijeve strane) do Alipašinih izvora koji su u blizini našeg smještaja. Međutoa, nedovoljno baratanje akrobatikom odvratio nas je od plana. Na svu sreću jer je Vjekoslavova grupica specijalaca sretno sišla tim putem s brda u 23 sata. Neki kao zombiji, neki kao bez pokojeg uda, neki kao da su nešto izgubili, ali svi s osmijehom ušivenim na facu (što je taj Vjekoslav dobar krojač!). Mi smo dotle ... pogodite što? Jeli pastrvu! Za naše običaje čudno pripremljenu, ali ne lošu. Pečena pastrva bila je prelivena ljutkastim crvenim umakom koji ribi daje ono kaj joj inače fali (okus) i prikriva ono čega ima previše (miris). Za jednog ribonejeda usudio bih se ipak reći: dosta ukusan obrok.

PUT U VALJBONU

3. dana devetodnevog izleta počeli smo s pakiranjem. Selili smo se, naime, u Albaniju preko Kosovo republike. Putem smo prvo zastali na Alipašinih

izvorima. Kako bismo ih svi vidjeli, oni koji jučer nijesu bili, a i oni koji bijahu jučer po noći. Izvor je dugačak nekoliko desetina ili stotina metara i različit je od naših okruglih izvora, rekao bih da je linearnog oblika. Vožnja duž Plavskog jezera, zatim neka nasumična mjesta, pa šumovita crna gorična područja dok se uspinjemo busićem na granični prijelaz CG-KR. Na GP-u mito i korupcija i uspješan ulazak na teritorij najmlađe europske države. A da, zaboravih i to da smo se tog dana uspjeli i na gorsko oko zvano Hridsko jezero na 1800 metara visine u kojem živi neka vrsta crnih polučovječjih ribica. Bus nas je ostavio na cesti budući da nije mogao proći neki mostić. Kak' smo bili na knap s vremenom tražili smo način kako skratiti put. I našli smo novoprobijenu šumsku vlakvu. Vlakva ko vlakva, ide drito gore, bez milosti. Teren mekan, nakvašen čestim ovoletnim kišama, kamenje se izvrće pod nogama, jednostavno užitak za hodanje.

Vlakva nas je dovukla do kamp-kućice usred ničega, ali prizor ko iz snova – trošna kamp kućica s poluhrđavim satelitskim tanjurom. Tamo smo pokupili daljnje GPS upute i krenuli preko livade do granice sa šumom gdje je smješten katun Bajrović u kojem ima pive, ti jarca! Jagodine oči caklile su se kao da je prvi put zaljubljena. Put preko livada idiličan. Imali smo priliku vidjeti prošlost, sadašnjost, a bogami i budućnost ovog kraja. Naime, obitelj Crnogoraca kosila je strmu livadu, odnosno sad već pokošeno i osušeno sjeno slagala je u stogove. Pod obitelji mislim otac i sinovi. Jedan pase ovce, četvero ih slaže sijeno na ne-

kakvu mrežu zakvačenu za konja, pa konj to odvuče 100 metara nizbrdo, a zadnji u nizu slaže sijeno s mreže u stog. A cijela je livada ispresijecana potočićima, odnosno nekim primitivnim sustavom navodnjavanja, valjda da trava za kratkog ljeta brže raste. Od glavnog odvodnog kanala (u nastavku GOK) su napravljene brazde poprek livade, tako da, kad se vodostaj digno uslijed kiše ili čega god, voda sama izabire novi put koji, pogađate, vodi u poprečne brazde i tako kvasi livadu i daleko od GOK-a. Sve samo ide, voda teče, istovremeno i kvasi zemlju, sijeno se suši...

Nakon livade seosko domaćinstvo, kmetija iliti po domaćinski katun. Idealna prilika da se podijelimo u grupe: za jezero i za odmor. Ja sam se dugo vagal', bi, ne bi, oće kiša, neće kiša... na kraju sam krenuo za grupom za jezero. Kiša je srala rafalno, tako da sam hodao s pauzama, čamio pod drvom kad je padala, jurišao putem kad nije. Začas sam se našao s ostatkom grupe na jezeru. Iza jezera brdo na koje smo se trebali uspeti, ali nismo imali vremena: Krš Bogićevica s vrhom Veliki vrh (2374 metra). Sa suzom u oku spili smo si kupicu, metli se na kipec i bris natrag jerbo nas čeka put do Albanije. A taj je bogami trajao i trajao. Oko 9 uvečer prolazili smo kroz neki svjetleći kosovski grad, valjda Ljas Vegas, već pomalo nervozni bez razloga... čekaj kako bez razloga: Vjeko, deder stani ubodi hlebče da mastimo brk, ljudi već grintaju. Brolich se mam ufatila noža, pod nožem špek i luk. Čim je Brolich prestal sekat, kovrčava crvenokosa hostesa Ela E primila se dijeljenja delicija. Dok je došla

▮ POTOK UZ VALBONU

do tam' i nazad opet je Brolić moral ponoviti radnju i put je skraććen. Evo tek je 23 sata, a već smo došli (krenuli smo u 8 ujutro).

4. DAN

Jutro sunčano, a mi se našosmo u još većem čudu nego kad smo se probudili podno K. Još više špice, još veća divljina. Osim toga jako nas je razveselio potok iza bungalova jer će naših nekoliko kapi za oči koje smo ponijeli, njih jedva 50, uvijek biti rashlađeno i spremno čekati da se žedni vratimo s brda. Odluka za taj dan je brzo pala: svi skupa krećemo prema pećini Shpella e Dragobise. To je u biti skup stijena koje čine nešto poput prirodne utvrde. Lagana tura za sve prisutne, da malo rasteretimo noge od dugog puta. U početku malo nesnalaženja, što zbog čudnovatih oznaka na stijenama, što zbog netočnih karata, ali zato imamo GPS (nazvat ćemo ga Irena) koji nas točno navodi na put kojim ne treba ići. Put vodi nizvodno uz rijeku, pa kraj jednog velikog gradilišta, navodno buduće hidroelektrane, pa desno oštro uzbrdo kroz lijepu šumu. Za nekih sat vremena eto nas na pećinama koje pričaju priču o znanom junaku (Bajram Curri, kosovski borac za slobodu) koji se ovdje skrivao od svog tlačitelja (kralj Zog). Kad su njega i njegove momke locirali u pećini, oni su se dragovoljno ubili (samoubojstvo s leđa iz zasjede) kako ne bi pali u ruke tlačitelju jer bi sigurno bio vrlo milostiv prema njima i uopće ih ne bi mučio. Niti najmanje.

A načervec prva dogovorena večera koja to nije bila. Vesna i Vjekoslav su se večer prije namučili da se razumiju s domaćinima i dogovore ukusni zalogajčić. Živjeli su u uvjerenju da su se shvatili sve do iduće večeri. Mi napaljeni na neku životinju željno iščekujemo dogovoreno. Kad na kraju mnogo razočaranih s jedne i druge strane. Doduše, ja sam prošao dobro, no bilo je i stvarno zakinutih u smislu količine pogotovo. Da ne kažem da smo dobili jelo koje nismo naručili. Krenulo je negodovanje uz stereotipnu konstataciju da ovdje svi varaju i krađu. Kad hodate najbolje se naslonite leđima jedan na drugog tako da imate oči i u jednom i drugom smjeru. Osjećajte se kao Nijemci na Jadranu: uvijek na oprezu. Sindrom se valjda javlja kad građani zemlje boljeg standarda dođu kod građana zemlje lošijeg standarda. Da smo išli u Dojčland bez puno pitanja bi ostvljali evre di i koliko treba.

Uz tu nedaću, kad se već jadamo, odmah su krenuli komentari o nevjerovatnoj nepažnji i zagađivanju

prirode. Dalo se primijetiti kako smeća ima u dolini uz rijeku i kako su nam domaćini stvarno nekulturni i ekološki neosvijesteni i uopće ne čuvaju taj dragulj prirode u kojem žive. Rekao bih kao ni Žumberčani Žumberak – na eko akciji našeg Šintića uvijek se čiste ista mjesta jer tamo domaći bacaju smeće pod normalno. Znači licemjerje i kratkovidnost protiv nekulture i primitivizma. A naši dragi Aljbanci žive tu u tim gorama u pretprošlom stoljeću, jedino što im je sa zapada u zadnjih 50 godina došlo je plastična vrećica koja je bio-nerazgrađiva, pa ne znaju šta s njom. Divljinu u biti treba čuvati samo od zapadnjaka i njihovih civilizacijskih dosega koji se ne uklapaju u ekosustav pijane ko majke zemlje.

SREDNJI DAN IZLETA

Taj dan smo naručili kombije za Kolate. Jutro kišno, odgađamo kombije i plaćamo ih nešto sitno, vozači presretni, dobili 10 ojra, a posla njet. Neki idu hodat kružnom stazom ispod Maje a Thate (2400 metara), a mi manje ambiciozni idemo za njima do predjela Kukaj, katun Tahir, udaljenog cca 1 sat od naših bungalova Tradita. Tamo smo se malo pogostili nekom pitom sa sirom i pivom te se vratili nazad na cjelodnevno plandovanje, odbojku, drobljenje i slično. Neki su otišli i do obližnjeg grada Bajram Curri u razgledavanje i po špeceraj.

Kako je jučerašnja večera završila neslavno, danas smo imali novi plan – idemo svi zajedno na večeru u neki drugi restoran. Neki su krenuli ranije, neki kasnije. Ovi što su došli ranije nisu mislili na ove koji su došli kasnije pa im nisu rezervirali mjesto. Jako lijepo od njih. Okrenusmo se i otiđosmo u drugi restoranče. I kako to obično biva u svakom zlu neko dobro iliti u svakom zlu nađi nešto dobro i život će ti biti kudikamo ljepši i veseliji. Tako smo u novom restoranu isprobali janje te zametnuli dogovor za završnu večeru, beeee (i nismo pogriješili).

6. DAN

Ujutro smo hrabro krenuli na Maju e Rosit (Rosulja, 2524 m). Krenuli smo hrabro, al' se kiša još hrabrije spustila na nas. Došli smo do pastirskog ljetnog stana Ram Avdyllit na cca 1700 metri, gdje smo se sklonili. Tamo smo boravili kojih sat vremena ili malo duže jer imaju pive, kaj bi inače gore delali tak dugo. Saznali smo da tu padne i do 4 metra snijega zimi pod nor-

malno. *Tamo, tamo da putujem...* Kiša je pojačavala, pa se stišavala, u jednom trenutku prelomismo i krenusmo nizbrdo jer nakupine oblaka koje su prolazile sedlom iznad nas nisu davale naznake da im ima kraja. Spustili smo se do Tahirčeta na rundu sira i pive. Kroz jednu vuru vrijeme se ipak proljepšalo pa grupa hrabrih kreće ponovo k ljetnom stanu i sedlu iznad njega u namjeri da se popnu na neki od vrhova (od Rosulje su odustali jer bješe kasno). Mi ostali pričekasmo zaostale u bungalovima (zapravo vidjelice – oni su vidjeli da zbog kiše 'ko rano rani ne grabi sreću, već ovi koji kasno kasne), pa s njima napravismo kružnu turu. Istu onu koju su jučer radili neki drugi, podno Maja e Thate. Za jednog prosječnog šetača dosta naporna tura, al' je vrijedila svake lipe. U početku uspon strm kroz grmlje i poluvisoko drveće, malo ima hlada, malo ne. Vrh do kojeg se može normalnim hodom, odnosno vidikovac, nema neko ime. U sjeni je vjerojatno najimpozantnijeg dvotisućnjaka nad dolinom Valbone: Maje e Thate (monolitni fumar ugaslog vulkana, kao u Dolomitima ili oni na divljem zapadu). Ali zato pogled na dolinu Valbone i planine uokolo nje – veličanstven. Sve obasjano suncem, na dohvat ruke. Dolazi Đurđa, moramo dalje. Put vodi šumovitim visoravni koja neodoljivo podsjeća na Gorski kotar, i šumom i u mahovinu obraslim kamenjem i bijelim vapnenačkim stijenama. Odmah sam mislimo doma, na Vihoraškom i Bijelima. Izlazimo na travnatu padinu uz čiji rub raste crnogorica stara nekoliko stotina godina, kakva divljina. Nije ti jasno kako je to

drveće preživjelo sve te silne zime neokrznuto lavinama. Definitivno najljepši krajolik ovog izleta. Zatim strmi spust do bungalova, večer, spavanje.

ZLA KOLATA

Nakon nekoliko dana muvanja po relativno nižim predjelima (ispod 2000 metara) osjetila se nervoza u zraku. Vodstvo je odlučilo da više nema vremena za gubljenje, krećemo u više gorje, pa kaj Bog da iliti ki bi da bi, za one koji ne razumiju ono prvo.

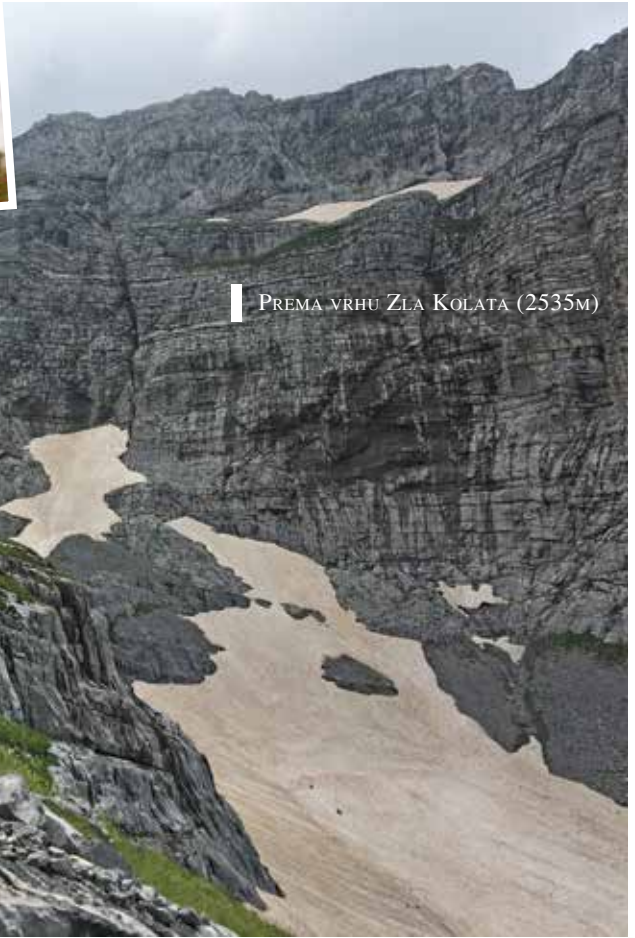
Zanimljivost današnjeg izleta je to što smo prešli iz Albanije u Monte Negro i nazad. U biti, kak' sam tek poslje saznao, popeli smo se na najviši vrh Crne Gore. Put je vrlo dug i čovjek se tu i tamo sjeti što to znači dobra infrastruktura u planinarski razvijenim zemljama. Ovdje se čovjek manje osjeća kao izletnik, više kao istraživač i avanturist, dakle kao planinar: markacija – donekle (bez karte nikud), skloništa – tu i tamo (pastirski stanovi), klinčano osiguranje – samo ako je prijeko potrebno (znači nigdje), hodanje po skliskim svježije orošenim stijenama – neprocjenjivo, opasnost od umiranja radi lakše ozljede i nedolaska ikakve pomoći – konstantna. Al' 'ko nije probao nije niti dobio.

Uspon započinje u albanskom mjestu Cerem (1160 m) do kojeg smo se vozili unajmljenim kombijima. Cesta do tog mjesta je makadamska, auto može proći skoro bez ozljeda podvozja. Kombiji mogu prijeći bez problema (Mercedes 1980. i ranija godišta). Mostove na ovoj prometnici još nisu zamislili pa se prolazi i kroz široki al' pli-

NA VRHU ZLA KOLATA (2535 M)

PREMA VRHU ZLA KOLATA (2535M)

ODMOR ISPOD VRHA ZLA KOLATA

kog, dobro je za koncentraciju, veli on. Tako i ta rakija u planini, jedna je dobra za koncentraciju, dve su već za dekoncentraciju, a više njih u nizu za potpunu izolaciju zdrave pameti od utjecaja vanjskog svijeta. Zato pamet u glavu, al' pomalo.

Na vrhu meka travica, okrepa, slikanje. Pogled s vrha samo takav. To je izgleda boljka svih tih prokletih Prokletija, pogledi za umrijeti. No, nema puno vremena za uživanje, počinje kišica. Odmah sam se sjetio lijepo orošenih kamenih polica kakve bi u Alpama bile osigurane bar nekom sajlicom. Nakon ukupno 12 sati, a možda i nešto manje, spustili smo se do kombija i strgani krenuli ka bungalovima gdje nas je dočekao zdeni gemiš i friško scvrljeni špek. Ak' su se oni prvi dan kretali kao bez jednog uda mi smo se kretali kao čunjevi, dakle bez udova. Još bih nadodao da Zla Kolata nije najviši vrh Kolata nego je to Maja Kolata (2556 m) do koje od Zle Kolate ima maksimalno jedan sat hoda, al' nismo za to imali vremena makar su

livade između dva vrha. Odnosno, da je bilo stabilnije vrijeme mrknuli bi mi Maju bar dvaput, ovako je tužno gledala za nama kako je ostavljamo neokaljanu.

MAJA JEZERCE

Na vrh postoje dva puta iz dvije susjedne države. Crnogorski je kao lakši a albanski: *kad šupak se stisne na blendu 22, tad uživam ja!* I stvarno, kao da je netko složio poligon raznoraznih prepreka koje traže vašu punu koncentraciju kroz 6 do 8 sati koliko treba za svladavanje 1700 metara visinske razlike od podnožja planine. Krenimo redom.

Ode kondor, ode kondor, čujemo li se? Prijem! 4:00, krećemo! Nas čak 16. Povremenim vodotokom, širokim 50 do 100 metara, vodi krivudava neutabana kamena nazovimo cesta. Nejasna markacija, po mraku još nejasnija, nejasni ljudi koji grabe velikim koracima, valjda naprijed. Sve dosta nejasno. Osim kristalno jasnog cilja: Maja Jezerces, najviši vrh prokletih Prokletija.

Sva sreća ubrzo sviće. Nakon dve uri udaranja ritma, stajem na kraću pauzu. Dvoje od 16 odluči tu svršiti i vratiti se laganini na janjetinu (bome su je i našli oko 9 ujutro). Mi ostali nastavljamo dalje s novim udaračem ritma Vjekicom. Polako dobivamo na visini, pa šuma prestaje. Tu je na samoj granici vegetacije već dosta drveća potrgano lavinama, krhka neka drva. Pratimo korito potoka čiji je izvor skriven u velikom siparu koji moramo prijeći. Bar mislimo da moramo. U biti smo negdje izgubili marku i jedno sat vremena, da je opet pronađemo. Nikom ni bilo jasno kako i gdje, to smo tek shvatili pri povratku, naime na tom dijelu gdje smo je izgubili nema je bar 200 metara. Mi smo umjesto po lijepoj, strmoj livadi uspon od cca 300 metara svladali po jednako strmom ali mnogo ružnijem siparu. Nakon njega po brezpotju po kvalitetnoj krušljivoj stijeni. Test volje je prošao, slijedi test ravnoteže i balansiranja po policama uz jednu lijepu vertikalnu stijenu. Na tom dijelu najviše me se dojmila jedna kamena glondža nasred kamenog mostića. Tu ne smijete doći s previše maligana jerbo je situacija ovakva: desno provalija od nekoliko stotina metara, lijevo usjek u vertikalnoj stijeni koji prolazi ispod kamenog mostića u desnu provaliju. Mostić je dug 5, 6 metara. širok taman za dve cipele a nasred mostića, tamo gdje se nemreš primiti niti osloniti rukama na ikakvu stijenu, je kamen visine između pola metra i metar. Nemreš ga preskočiti, niti zaobići, mo-

raš se popeti na njega, lijepo se izbalansirati na šiljatom vrhu kamena na jednoj nozi i kontrolirano spustiti s njega. Nazad je bilo zabavnije jer je sve smočio pljusak. Nakon još pokoje uske police put se širi (blenda isto), a šire se i vidici, pa konačno vidimo našu Maju, miljama daleko. Snežišće – sipar – snežišće – sipar – stijena, uske police sa šodrom – sipar – sajla. Vjeko je provjerio, gore je u jednoj točki „odlično“ pričvršćena. Ostatak nje se ljulja kako vjetar puše. Šlag na kraju, nakon sajle, po strmoj kosini do vrha grebena, a onda “ples po žici” kojih nekoliko stotina metara do vrha. Konačno još kamen, dva i Maja s križem. 8 sati hoda, padam ničice, ispijam kupicu Zlatkovog crnog, apetita jedva imam, malo sklopim oči, budim se, stavljam sve na kipec, moramo krenuti nazad.

Grmljavina je sve bliža, a čeka nas opet sajla. Još jedan dan u raju, rekli bi. Zadnji čekam da se svi spuste, gromovi lupaju sve bliže. Konačno i na meni je red, spuštam se kao vatrogasac po štangi, šljus, puštam sajlu, bum, dobro je, mogu dalje, gromovi lupajte kud' oćete. Profesor mi je malo zalelujuao na prvom snežišću, al' nije daleko, da je, otišao bi bez pozdrava. A da, imao sam i vremena bacit pogled uokolo. Kamen krši kamen, takve vrleti gotovo je nemoguće opisati drugim riječima doli: *tu je moj dom, tu je duši moj mir, u kući kamenoj ...* pogledaj dokaz A. Ovdje kamen caruje, krš gdje god glavu okreneš, kao da je nebo dio pakla preselilo na ovaj komad zemlje, proklete Prokletije. Još se i vrijeme pokvarilo. Do podneva je bilo sunčano. Onda je počelo grmiti. Sad su ti grmljavinski kišni oblaci došli iznad nas. Pere nas kiša, dere nas vjetar, studen nas tlači. Prolazimo ponizno kroz surovi filter između neba i zemlje, čisteći se od svih nečistoća. Ispovijed i pokora u jednom. Eto opet i one glondže na mostiću, sad je još i skliska, kišom nakvašena, prelazimo je četveronoške, jen, dva, hop, mamicu ti poljubim, izlazak iz Mordora, ulazak u njegovo pitomije predvorje. Na sigurnom smo, a i kiša je prestala. Možemo se opustiti.

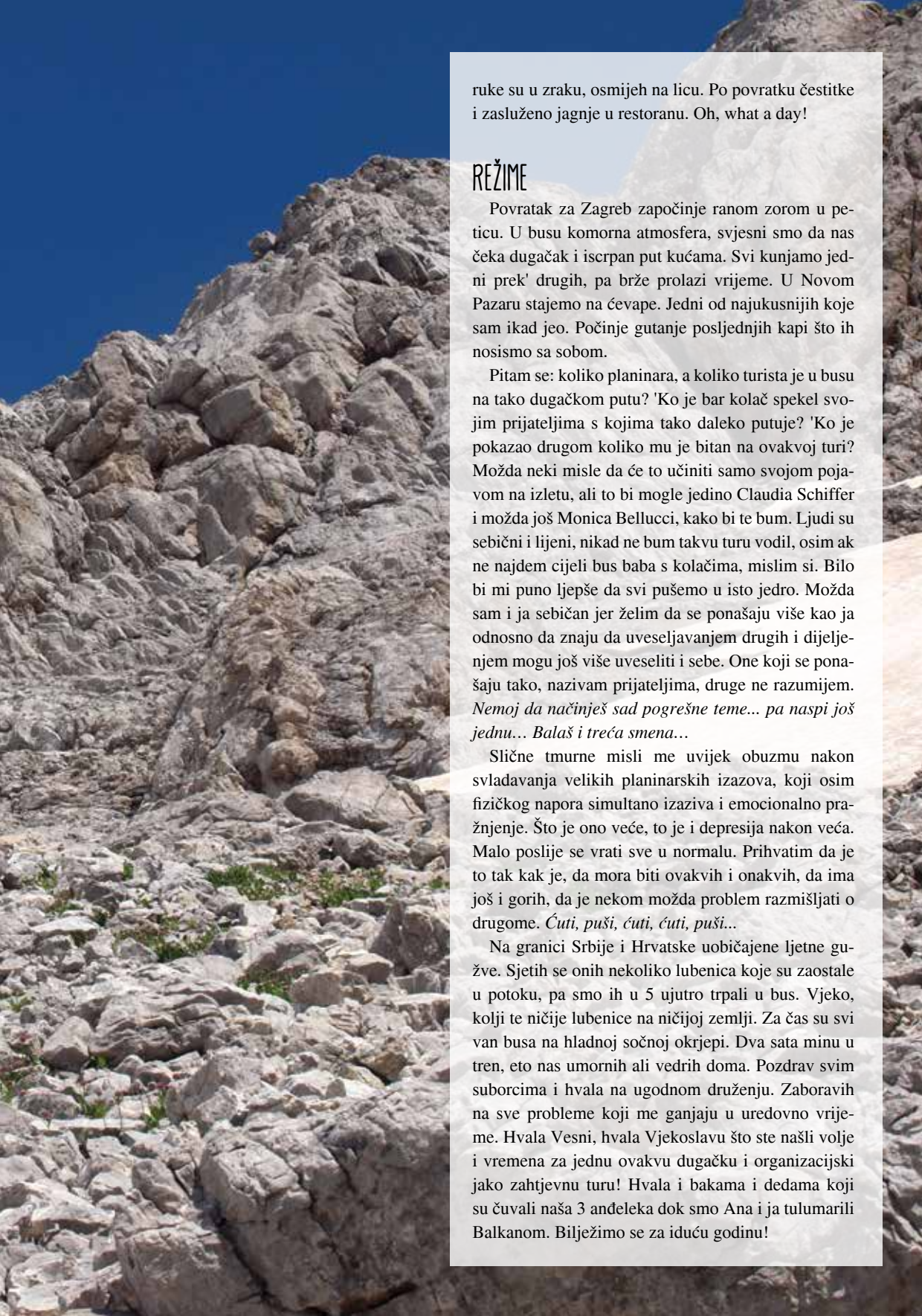
Dolazak do birtije koja je spavala kad smo kraj nje prošli u suprotnom smjeru. Piva, piva, čestitke, piva, omlet, piva. Imamo još sat i pol do prijevoza, pa krećemo. Tamo gdje nas je am morgen ostavio naš bus, sada stoji kamionet sa klupama. Koljko do nazad? Nekoljko. Može! Može muzika? A što ne! Vadi šofer zvučnik kućnog stereo anlagea, montira ga na kabinu i odvrne domačiću da se cjela Valjbona tresla. Ono nešto domaćih turista što se skupilo okolo kabrija počelo je pjevat i plesat. Nama muzika nepoznata, al'

NA VRHU MAJA
JEZERCES (2494 M)

ZAVRŠNI USPON NA VRH MAJA
JEZERCES (2494 M)

ruke su u zraku, osmijeh na licu. Po povratku čestitke i zasluženog jagnje u restoranu. Oh, what a day!

REŽIME

Povratak za Zagreb započinje ranom zorom u pećicu. U busu komorna atmosfera, svjesni smo da nas čeka dugačak i iscrpan put kućama. Svi kunjamo jedni prek' drugih, pa brže prolazi vrijeme. U Novom Pazaru stajemo na ćevape. Jedni od najukusnijih koje sam ikad jeo. Počinje gutanje posljednjih kapi što ih nosismo sa sobom.

Pitam se: koliko planinara, a koliko turista je u busu na tako dugačkom putu? 'Ko je bar kolač spekel svojim prijateljima s kojima tako daleko putuje? 'Ko je pokazao drugom koliko mu je bitan na ovakvoj turi? Možda neki misle da će to učiniti samo svojom pojavom na izletu, ali to bi mogle jedino Claudia Schiffer i možda još Monica Bellucci, kako bi te bum. Ljudi su sebični i lijeni, nikad ne bum takvu turu vodil, osim ako ne najdem cijeli bus baba s kolačima, mislim si. Bilo bi mi puno ljepše da svi pušemo u isto jedro. Možda sam i ja sebičan jer želim da se ponašaju više kao ja odnosno da znaju da uveseljavanjem drugih i dijeljenjem mogu još više uveseliti i sebe. One koji se ponašaju tako, nazivam prijateljima, druge ne razumijem. *Nemoj da načinješ sad pogrešne teme... pa naspri još jednu... Balaš i treća smena...*

Slične tmurne misli me uvijek obuzmu nakon svladavanja velikih planinarskih izazova, koji osim fizičkog napora simultano izaziva i emocionalno praznjenje. Što je ono veće, to je i depresija nakon veća. Malo poslije se vrati sve u normalu. Prihvatim da je to tak kak je, da mora biti ovakvih i onakvih, da ima još i gorih, da je nekom možda problem razmišljati o drugome. *Ćuti, puši, ćuti, ćuti, puši...*

Na granici Srbije i Hrvatske uobičajene ljetne gužve. Sjetih se onih nekoliko lubenica koje su zaostale u potoku, pa smo ih u 5 ujutro trpali u bus. Vjeko, kolji te ničije lubenice na ničijoj zemlji. Za čas su svi van busa na hladnoj sočnoj okrepici. Dva sata minu u tren, eto nas umornih ali vedrih doma. Pozdrav svim suborcima i hvala na ugodnom druženju. Zaboravih na sve probleme koji me ganjaju u uredovno vrijeme. Hvala Vesni, hvala Vjekoslavu što ste našli volje i vremena za jednu ovakvu dugačku i organizacijski jako zahtjevnju turu! Hvala i bakama i dedama koji su čuvali naša 3 anđeleka dok smo Ana i ja tulumarili Balkanom. Bilježimo se za iduću godinu!

PRED POLAZAK

NA OBALI LIGURSKOG MORA

NA VRHU U IDEALNIM UVJETIMA

...NAŠ MATEJ PERKOV ISPENJAO JE MONT BLANC, NAJVIŠI VRH ALPA, I TO KRENUVŠI OD RAZINE MORA! NAKON ŠTO JE 2015. ISPENJAO ATLAS U MAROKU OD PLAŽE ATLANTIKA TE 2017. DAMAVAND U IRANU OD PLAŽE KASPIJSKOG MORA, OVOG PUTA JE ZA ZAVRŠETAK TRILOGIJE ODABRAO EUROPSKU DESTINACIJU. AVANTURA JE POČELA U TALIJANSKOJ SAVONI, NA OBALI LIGURSKOG MORA. DO COURMAYEURA PODNO MONT BLANCA MATEJ JE U 16 DANA PREHODAO 330 KM, PROŠAVŠI POKRAJINE LIGURIJU, PIJEMONT I VALLE AOSTU. ZATIM SE IZ CHAMONIXA UPUTIO NA KONAČNI USPON DO NAJVIŠEG VRHA ALPA I STARE EUROPE, A KAPELINA SE ZASTAVA ZAVIJORILA NA 4810 M U IDEALNIM VREMENSKIM UVJETIMA. PO SILASKU SU MU MEĐU PRVIMA ČESTITALI VARAŽDINCI KOJI SU SUDJELOVALI NA UTRCI UTMB KOJA OKRUŽUJE CIJELU PLANINU, A NAŠ VISOKOGORAC RAZMIŠLJA O TOME KOJU PLAŽU I PLANINU ĆE ODABRATI ZA IDUĆI POTHVAT.

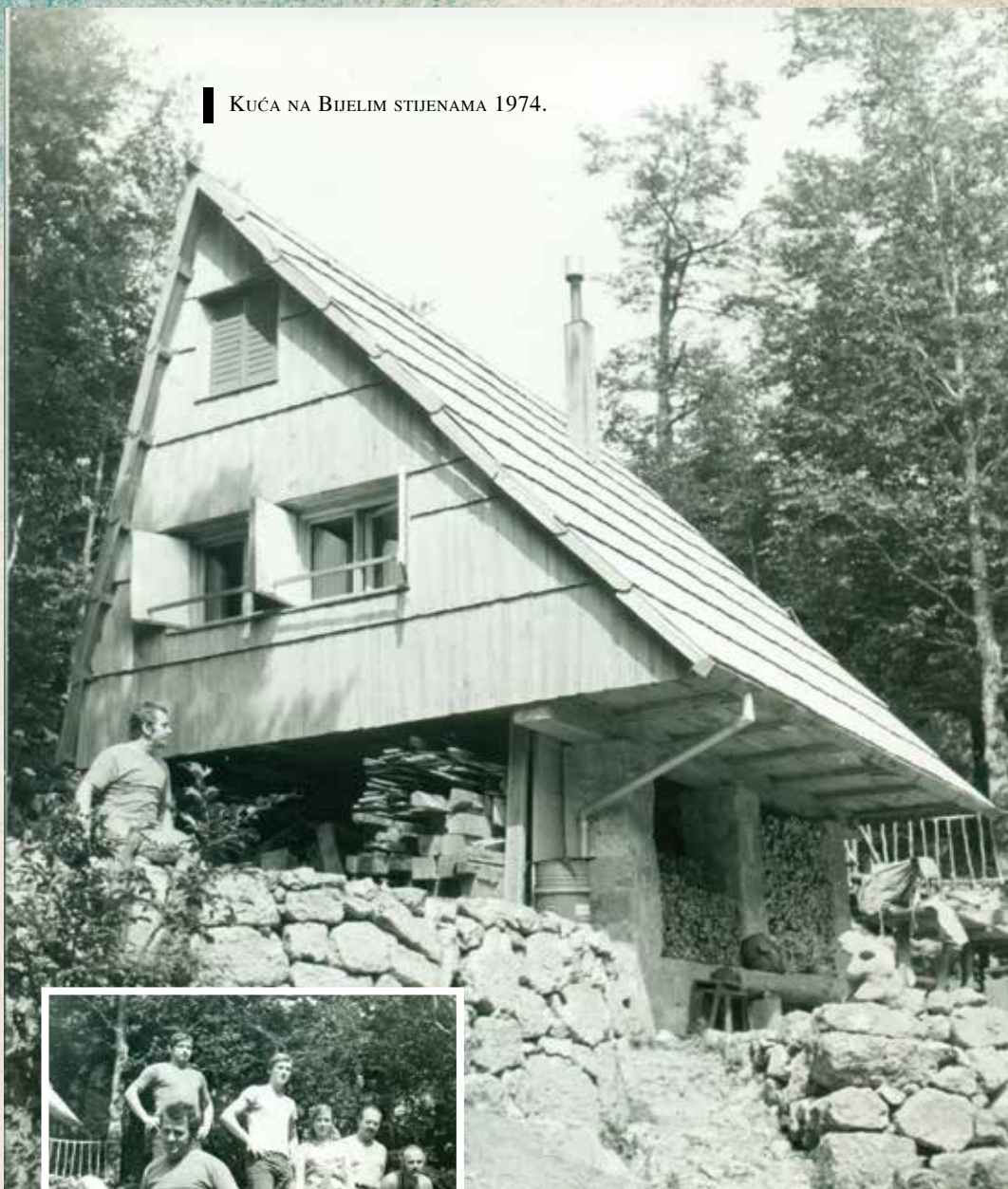
» UREDNIŠTVO

SAN JE POSTAO STVARNOST...

19

KUĆA NA BIJELIM STIJENAMA 1974.

LUNOHOD NA BIJELIM STIJENAMA- IZGRADNJA KUĆE 1966.

50 GODINA KUĆE NA BIJELIM STIJENAMA OD IDEJE DO DANAŠNJIH DANA

— Tekst: Zoran Gomzi, Fotografije: arhiv "Kapele" —

POČETAK - STARA KUĆA

Prošlo je više od 100 godina od kako su Bijele stijene planinarski otkrivene. Bilo je to potkraj 19. stoljeća kada je nadlugar Jakob Mihelčić kroz kapelska bespuća do vrha Bijelih stijena poveo poznatoga nam prirodoslovaca i planinara Dragutina Hirca. Od tada se planinari i drugi namjernici upoznaju sa netaknutom ljepotama naših stijena. Već je D. Hirc maštao o nekom skloništu pri vrhu Bijelih stijena, ali tome se naumu ispriječio Prvi svjetski rat. Tek nakon rata ta je ideja ponovno pokrenuta, a ostvario ju je sin Dragutinov, Miroslav Hirtz, također poznati prirodoslovac (ornitolog) i planinar. Na njegov je poticaj središnjica tadašnjeg HPD-a pokrenula akciju oko izgradnje kuće, pa je uz obilnu donaciju tadašnjeg ministra u kraljevskoj vladi Jugoslavije, Ivana Krajača, izgradnja započeta 1926., a svečano je otvorenje bilo 17.5.1928. Tom se prigodom skupilo mnogo planinara iz više podružnica HPD-a, a kao gosti pristigli su i planinari iz Slovenije i Srbije. Pasarić, tadašnji predsjednik HPD-a, održao je dugi vatreni govor okupljenim planinarima te je kuća tako svečano predana na upotrebu. U stvari to je bila omanja zidana, kamena koliba s jednom prostorijom, dok je na tavanu moglo prespavati oko dvadesetak planinara.

Kuća je bila izgrađena od kamena istesnanog na licu mjesta i pokrivena šindrom. Uz kuću je smještena i cisterna koja i danas služi svrsi. Tijekom pola godine kuća je bila barem djelomično pod snijegom, neki puta i do krova. Takvi uvjeti bili su vrlo nepogodni za boravak u zimskim i proljetnim mjesecima zbog vlage koju nije bilo moguće izbjeći. Tijekom Drugog svjetskog rata kuća je devastirana i spaljen je krov. Nakon rata, već 1950., planinari tek osnovanog društva „Velebit“ iz Zagreba popravljaju krov kuće, tako da je mogla biti ponovno korištena. Društvo „Velebit“ odlučilo je podići sklonište na Samarskim stijenama, pa je briga oko skloništa na Bijelim stijenama pala opet na tadašnji PSH. Spletom okolnosti tadašnje je društvo „Rade Končar“, čiji je „Kapela“ nasljednik, posjetilo Bijele stijene i zaključilo da bi moglo preuzeti brigu oko skloništa. Tako je 1961. društvo preuzelo upravljanje i održavanje skloništa. Tijekom 1961. i 1962. već su održane tri radne akcije na održavanju skloništa. 1962. osnovana je i gospodarska komisija. Za takav predani rad na održavanju skloništa društvo je odlikovano srebrenim znakom tadašnjeg PSJ, a više je članova primilo zlatne, srebrene i brončane znakove PSH. Od 1963. god. uvedena su i redovita dežurstva tijekom ljetnih mjeseci. Uskoro

su se pokazale sve mane skloništa, pa je 1963. donesena odluka o izgradnji novog objekta – kuće na Bijelim stijenama.

GRADI SE NOVA KUĆA

Idejni projekt nove kuće izradio je ing. Nenad Paulić, poznati arhitekt iz Zagreba. Upravo zbog uočenih nepovoljnih klimatskih uvjeta poput snijega, odlučeno je kuću postaviti na kamene stupove, a konstrukciju izvesti iz drveta. Već 1964. organizirane su velike radne akcije u kojima su postavljene temelji, odnosno stupovi na kojima kuća i danas leži. U tijeku dvije godine (od 1964. do 1965.) postavljani su temelji i kamena ograda, a 1966. na gradilište dolazi prvi i jedini stručni graditelj, tesar Drago Radočaj iz Ogulina. Svi radovi oko izrade drvene konstrukcije odvijali su se pod njegovim nadzorom. Teška građa za kuću (grede i šindra za krov) nabavljena je na licu mjesta sječom stabala smreke, uz prethodnu dozvolu šumarije iz Jasenka, što je bilo moguće jer tada Bijele stijene još nisu bile strogi prirodni rezervat. Te su radove izveli tesari iz obližnjeg sela Tomići. Tijekom 1967. i 1968. radovi napreduju te se na vidiku pomalja konačni izgled kuće. Pri tome je organiziran velik broj radnih akcija, a materijal je pretežno iznijet konjima i na vlastitim leđima sudionika.

OTVORENJE

I tako je 4. srpnja 1968. konačno došao i dan otvorenja kuće. Na otvorenju je bilo prisutno oko 150 planinara iz mnogih društava, većinom iz Zagreba, ali i iz mnogobrojnih drugih društava. Predsjednik društva, Dragutin Hanžek, kraćim je govorom upoznao prisutne s izgradnjom doma te najavio redovita dežurstva u kući kako bi ona postala pristupačnom za sve planinare. Delegat PSH Stanko Hudoletnjak umjesto presijecanja vrpce prepilio je granu i na taj način službeno otvorio kuću.

Nakon otvaranja kuće radovi nisu stali. Već 1971. izgrađena je nova cisterna koja je povezana sa starom, tako da se obje cisterne napajaju vodom s krova kuće.

To je bilo potrebno jer je stara kuća ostala bez krova te se postojeća cisterna nije mogla puniti. Tijekom 1972. i 1973. srušeno je staro sklonište, a preostali materijal poput kamenih blokova iskorišten je za zidanje terase pred domom i kasnije za izgradnju stupova novog skloništa u susjednom dolcu (1974.). Treba istaknuti i pokušaj elektrifikacije doma uz pomoć vjetrenjače. Pod vodstvom Maksa Zrnčevića izrađena je konstrukcija, kao i sama vjetrenjača te postavljena na obližnju stijenju pored doma. Međutim, jaki vjetar, bura koja na Bijelim stijenama ponekad puše na mahove, ubrzo je slomio krilca vjetrenjače, pa se odustalo od te namjere. Iste 1979. godine Željko Loborec u kući postavlja električnu instalaciju. Nabavljen je generator i akumulatori. Time je na dulje vremena riješeno pitanje svjetla u domu te je tim radovima završena osnovna izgradnja doma koji je u narednim godinama ponešto izmijenio izgled zbog obnove i održavanja.

ODRŽAVANJE I RADOVI NA KUĆI OD 1980. DO DANAS

U nadolazećim je godinama bilo nužno dom redovito održavati i mijenjati pojedine uočene nedostatke. Veliki su radovi obavljani tijekom 1981. i 1982. zamjenom šindre na krovu aluminijskim limom. Budući da šindra tijekom godina postepeno truli, organski materijal zagađuje vodu u cisterni koja postaje neprikladna za korištenje. U tim je akcijama donji dio ispod doma pregrađen u prostoriju za akumulator te dio u zatvoreni prostor za drva. Novi wc izgrađen je 1983., a današnji wc izradila je obitelj Kvočić 2008. godine. Na terasi ispred doma 1985. ugrađeni su fiksni nosači za stolove i klupe. Daske sa stolova i klupa skidaju se svake jeseni te se u proljeće ponovno postavljaju. Postavljanjem fotonaponskih modula (1990.) trajno je riješeno punjenje akumulatora, a time i problem rasvjete u kući. Tijekom narednog se desetljeća uglavnom održavalo postojeće stanje doma uz manje nužne radove. Međutim, uskoro su se pokazali ozbiljni problemi koji su zahtijevali hitnu intervenciju. Primijećeno je značajno truljenje novih greda s istočne strane kuće kao i propadanje

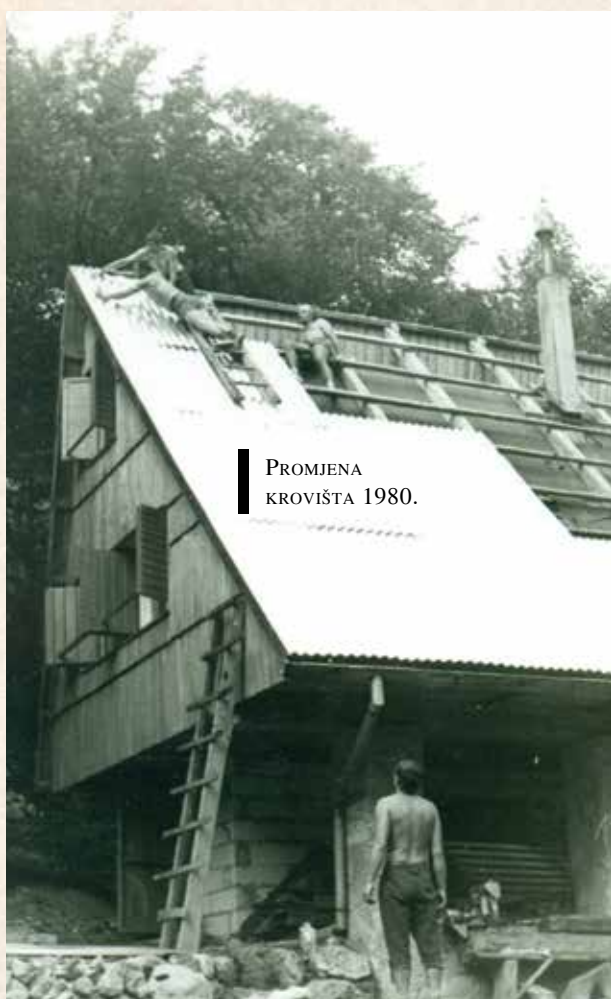
KUĆA POPRIMA
OBRISE 1966.

ZADNJA FAZA
IZGRADNJE 1967.

pristupnog mostića. Drugi je problem bio postojeći aluminijski krov koji nije zadovoljio niti konstrukcijske uvjete jer su se pod puzanjem snijega vijci izvlačili iz greda, a nije bio zadovoljavajuć niti sa stajališta toplinske izolacije. Tijekom hladnog perioda u godini, prilikom grijanja u domu dolazilo je do kondenzacije vlage, pa je bilo teško zagrijati čitav prostor. Velika radna akcija pokrenuta je 2001. pod vodstvom Vlatka Nemeca Švabe. U akciji je izvedena potpuna izolacija doma, kao i krova, staklenom vunom, svuda je kao zaštita od puhova umetnuta žičana mreža, zahvaljujući Zvoni Weinhardt u zamijenjene su nosive grede te je postavljen novi aluminijski krov s boljom izvedbom učvršćenja za grede. Stari je krov iskorišten za oblaganje vanjskih strana kuće radi bolje zaštite od vlage. Izgrađen je i postavljen novi pristupni mostić sa željeznom konstrukcijom. Tijekom sljedećih godina u nizu manjih akcija zamijenjeni su akumulatori, 2016. je Marijan Mrakovčić izmijenio električnu instalaciju, a konačno je uvedena i LED rasvjeta.

Time je naša kuća poprimila svoj sadašnji izgled, a iz ovoga je kratkoga opisa vidljivo koliko je mnogo truda generacijama ulagano u kuću. Članovi našeg društva uvijek su puni ljubavi, nesebično i ogromnim zalaganjem i željom da kuća bude na raspolaganju svim planinarima radili na brojnim radnim akcijama i na tome im treba zahvaliti. Nadamo se da će tako biti i ubuduće te da ćemo očuvati izvorni duh planinarstva. Sadašnje vodstvo društva i ukupni rad članova potvrđuju nam da je ta nada opravdana.

PROMJENA
KROVIŠTA 1980.

PRVA TOČKA
DOČEKA

DRAGOJLA
JARNEVIĆ I
DRAGUTIN HIRTZ

ZAGONETNE
PORUKE NA
STAZI...

... I OTKRIVANJE
ZNAČENJA BOMBICA

U telefonskoj smo vezi s logistikom na kući, sve što smo dugo pripremali sada je napokon spremno. Vrijedni kuhari Tanja, Jagoda, Goran, Lela i ostali Kapelaši, ali i iznimno vrijedna Sandra iz Panjeva sjeckali su, dinstali i krčkali, vrijedna slastičarka Lela napravila je tortu, Ana osmislila prigodne buffove, a Mrva daskice za rezanje. Prigodne su majice tiskane u dotad rijetko korištenoj zelenoj boji, a goste će, kada počnu pristizati, putem dočekati Lukine male bočice čarobnih napitaka koje poput božićnih poklona vise s grana drveća, a kod skloništa izdašna suhomesnata dobrodošlica. Da se putem ne spotaknu ili ne poskliznu na strmoj stazi, osigurao je još samo duhom mladi Zelić s penjačkom mladarijom, postavivši putem gelendere. Kako gosti nakon hrane i pića ne bi ostali prikraćeni za znanje i spoznaju o tome gdje se nalaze i kako je došlo do gradnje kuće na Bijelim stijenama, pobrinula se Vesna osmislivši informativne panoe sa slikama iz Kapelinog arhiva. A kako bismo mogli ostvariti sve što smo zamislili, izveli smo svakakve ludosti, od višestrukih neuspješnih pokušaja vješanja zastava sve do spuštanja stolova iz kuće van kroz prozor nakon što smo ustanovili da ih nije moguće iznijeti izvan kuće kroz vrata! Oni navikli na kuću, tih je dana sigurno ne bi lako prepoznali tako praznu, iskoristili smo gotovo sve njene resurse. Sav taj trud, veselje i uzbuđenje prepoznalo je čak i inače promjenjivo kapelsko vrijeme koje se odobrovoljilo upravo onoliko koliko je bilo potrebno da nam ne kiši na našu paradu.

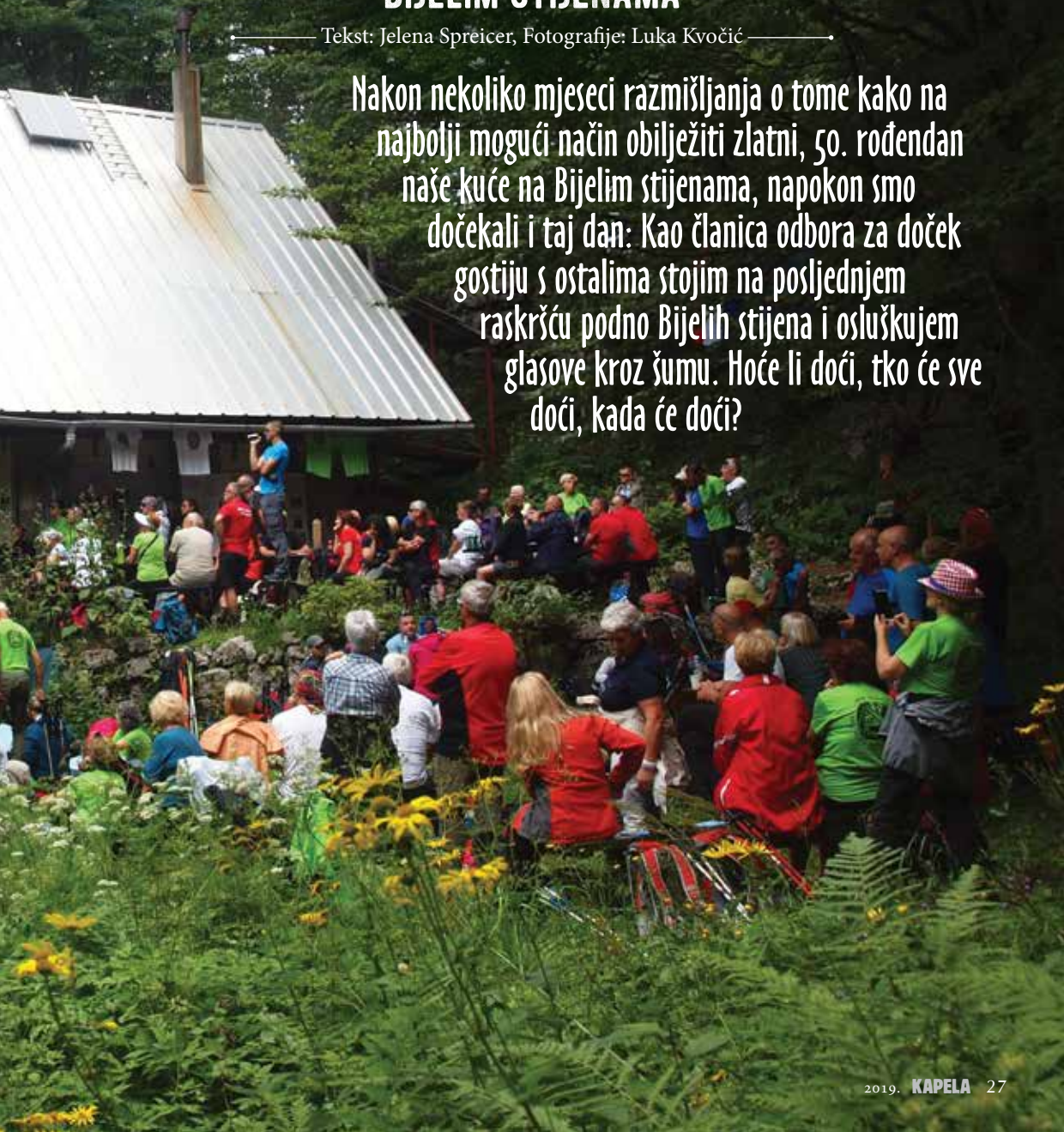

VENI, VIDI, CELEBRAVI

PROSLAVA 50. ROĐENDANA KUĆE NA BIJELIM STIJENAMA

— Tekst: Jelena Spréicer, Fotografije: Luka Kvočić —

Nakon nekoliko mjeseci razmišljanja o tome kako na najbolji mogući način obilježiti zlatni, 50. rođendan naše kuće na Bijelim stijenama, napokon smo dočekali i taj dan: Kao članica odbora za doček gostiju s ostalima stojim na posljednjem raskršću podno Bijelih stijena i osluškujem glasove kroz šumu. Hoće li doći, tko će sve doći, kada će doći?

LAGANO
OKUPLJANJE

VESELO DRUŠTVO NA SRUŠENOM
STABLU PORED BUNARA

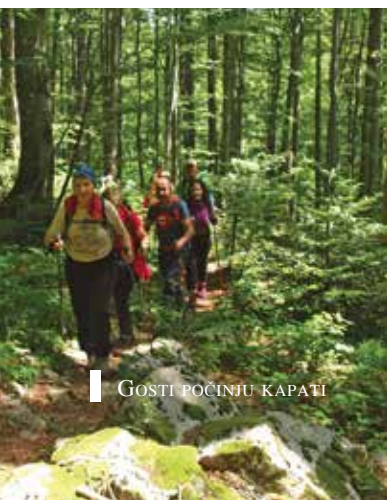

OTO KOD STOLA POKRAJ SKLONIŠTA
NA KOJEM SE DOČEKIVALO PLANINARE

BLISKI SUSRETI
TREĆE VRSTE

Nakon svega toga, stali smo u šumi i osluškivali korake. I čuli smo ih! Korake članova brojnih prijateljskih društava i organizacija koji su se odazvali našem pozivu: Klek, Zavižan Senj, Matica, Melnica Slunj, Vihor, Savez gorskih vodiča, HPS, Lipa Sesvete, Zanatlija, Crkvenica Strilež, Runolist, Susedgrad, Japetić, PK Sljeme, Željezničar, Skaut, Laganini, Duga iz Rijeke, Panj, INA Bjelolasica. Svako nas je novo lice razveselilo, bilo to lice naših gostiju ili lice nekog od Kapelaša, bilo je doista rijetko iskustvo vidjeti koliko društava i kolega planinara cijeni rad našeg društva na održavanju objekata u strogom rezervatu prirode Bijele i Samarske stijene i koliko su se spremno odazvali našem pozivu da proslave s nama veliki dan. Još uvijek pamtimo njihove zagrljaje, ljubazne riječi potpore i međusobnog uvažavanja koje su nam izrekli, kako na stazi prilikom prvog susreta, tako i na glavnoj svečanosti. Toga zelenoga dana nije na Bijelim stijenama bilo Kapelaša koji je osjećao išta manje od ponosa što je nasljednik jedne tradicijom tako bremenite planinarske udruge s toliko razgranatom mrežom prijatelja. Sve okupljene u povijest naše kuće i njenu važnost uputio je Zoran kao naša enciklopedija, a govore su održali i Zelić i Goran, ali i mnogi drugi, većinom naši gosti. Nije nedostajalo ni smijeha ni suza. Ono što mi se posebno uredzalo u pamćenje bio je Lukin osmijeh dok je s lojtre na livadi fotoaparatom pokušao obuhvatiti okupljeno mnoštvo. Budući da se cijeli život bavim knjigama i slovima, i u ovome

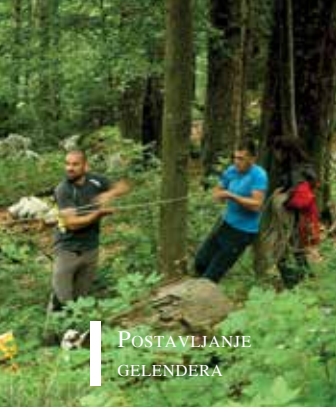
GOSTI POČINJU KAPATI

BILO MLADI ILI STARI, NA BIJELE
STIJENE UVIJEK NASMIJANI

STIŽE I NAŠA
ENCIKLOPEDIJA

POSTAVLJANJE
GELENDERA

BOMBICE
DOBRODOŠLICE

EDO TAIBER, JEDINI SUDIONIK FEŠTE KOJI
JE BIO PRISUTAN I NA GRADNJI KUĆE

mi se trenutku, kao i u mnogim drugima, dogodio jedan fahidiotizam: Sjetila sam se Goethea i njegove izreke: „Priroda je jedina knjiga koja na svim listovima nudi mnogo sadržaja.“ Kako je slojevitava sama priroda Bijelih stijena, toliko je slojevitava i povijest koju svakim posjetom, svakim dežurstvom, svakom radnom akcijom, svakom planinarskom školom, svakom proslavom na Bijelim stijenama nadograđujemo u bogatu tradiciju našeg društva kojom se iznimno ponosimo.

A kad smo već kod tradicije, ne bi bilo dobro izostaviti glavno iznenađenje ove proslave koje su nam priredili Tanja i Željko Kvočić. Dok smo stajali na stazi i dočekivali planinare, u daljini smo ugledali dvoje neobičnih ljudi. Nakon kraće diskusije zaključili smo da „to ne mogu bit naši“, a kako su nam se te dvije prilike približavale, to smo manje znali o kome je zapravo riječ. Pojma nismo imali da su nam se pridružili vremenski putnici, gosti iz prošlosti i članovi prvog „Nebeskog planinarskog društva“.

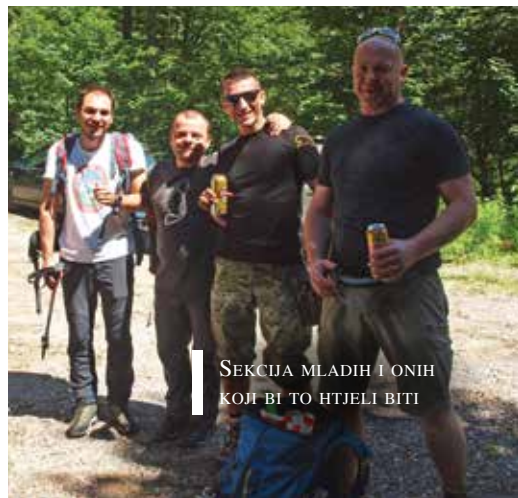
DAROVI ZA GOSTE

VRIJEDNE
KUCHARICE,
JAGODA I TANJA

ZORAN
GOMZI VODI
NAS KROZ
POVIJEST
GRADNJE
KUĆE

SEKCIJA MLADIH I ONIH
KOJI BI TO HTJELI BITI

Duše s neba siđoše,

Posjet Prvog hrvatskog nebeskog plani- narskog društva Bijelim stijenama

— Tanja Kvočić —

Dragi moj čitaoče, znadeš li da negdje visoko, visoko, čak i ponad vrhova Himalaje, postoje vrhunci koje ti još nisi pohodio? Ali tamo je cijela četa tvojih prijatelja planinara, koji veselo skakuću s vrha na vrh i promatraju tvoja kretanja po zemaljskim planinarskim stazama.

LUKA KVOČIĆ

žive razveseliše.

I mi isto imamo naše sastanke i planove izleta te ti ovom prilikom želim opisati jedan neobičan izlet dvoje naših članova – moje malenkosti i dragog mi prijatelja, Dragutina Hirca. Vjerujem da ste za nas čuli. A ako niste, samo upišite u Google „Dragojla Jarnević i Dragutin Hirc“ i sve ćete pročitati o nama.

Elem, jednog dana načuli smo da planinarsko društvo Kapela upriličuje veliku proslavu u čast 50. obljetnice otvorenja njihove planinske kuće u samom srcu šumovite Kapele – na Bijelim stijenama. Moj prijatelj Hirc odmah je postao sjetan, zaigralo mu je srčeko jer je na tom mjestu, ali prije 90 godina, njegovim marom izgrađena prva kuća. A Hirc je bio i prvi planinar koji je nogom stupio na to prelijepo mjesto. Reče Hirc: „Idem se ja ponovno spustiti na Bijele stijene. Sofija, ideš z menom?“ Umjesto odgovora, iz Sofijinih očiju sijevnule su munje – i Hirc je odmah znao na čemu je. Sažalila sam se nad njim i ponudila se biti mu pratnjom.

LUKA KVOČIĆ

I tako mi započesmo s pripremama. Znaite, mi već davno nemamo naša planinarska odijela, ni cipele, ni ruksake jer krajevi po kojima sada hodimo to ne zahtijevaju. A nemamo ni odgovarajućih dućana. No, zato tamo dolje na zemlji postoji Njuškalo, postoji Hrelić i koje-kakva druga skrivena mjesta gdje možete naći sve što vam treba. Dostavne službe su imale puno posla, put do nas prilično je dug i strm, ali sve je obavljeno na vrijeme i na naše veliko zadovoljstvo.

NA PUTU DO PROSLAVE

Stiže dan proslave, nedjelja, 8. srpnja, ljeta 2018. Hirc i ja lagano se spustismo u podnožje omiljenog brda. Nismo htjeli pred kuću, željeli smo ponovno isprobati čar hodanja u zemaljskim uvjetima. Tu smo naišli na grupu Čeha. Ne znam zašto, ali jako su nas čudno gledali i smijuljali se našim pojavama, nešto su jedni drugima došaptavali! Valjda zbog naše obleke, a i godina! Mi smo bili kak se šika obučeni za planinu. A oni su imali nekakve čudne, čak iznad koljena odrezane hlače, a gozjerice nije skoro nitko imal. Hirc i ja hodali smo korak po korak, zastajkujući, promatrajući i udišući neodoljivi planinski zrak. Ponekad smo se i duže odmarali. Sjeli bismo na kakvo oboreno deblo i odmarali umorne noge. Vidjeli smo i jednu čudnu pojavu – sa drveća su, umjesto šumskih plodova, visjele male flašice, sigurno sa izvorskom vodom, za okrepu marljivim hodačima. Mi ih nismo uzeli, imali smo mi naše čuture s malo jačom okrepom! Možda ona danas više nije uobičajena, pa sva sreća što smo je mi

LUKA KVOČIĆ

ponijeli. Na jednom mjestu, već bliže kući, ugledasmo neke mlade ljude. No kad su oni nas ugledali, pomalo se gubio osmijeh s njihovih lica. Čuh riječi: „Gle metuzaleme, s ovima bumo imali problema!“ No svejedno su nas pristojno pozdravili, pitali trebamo li pomoć, želimo li se okrijepiti... Sve smo odbili, pokazali im da „sve svoje nosimo sa sobom“ i lagano nastavili naš put prema kući. Nitko nas nije prepoznao!

POZORNICA U PRIRODI

Konačno dođosmo do drvene kuće. Oko stolova punih hrane naguralo se planinara i nastoje čim prije ugrabiti koji slantan zalogaj. Hirc stoji kao ukopan, gleda kuću pa prozbori: „Ovo nije mjesto gdje bješe moja kuća! Krajolik se promijenio, nema ni zdenca!“ Žalost se očitava na njegovom licu. Priupitah jednu planinku: „Je li to planinarski dom?“, a ona odgovori „Ma ne, taj je iza ugla, ovo je sklonište!“ Tada je Hircu pao kamen sa srca. Dođosmo do kuće. Hirc je bez riječi, zadržan je novom kućom. Gleda je sprijeda, sa strane, ulazi u kuću, divi se što su stvorile marne ruke planinara. Neki od njih su i u

našem društvu i s veseljem nam pričaju o kući i događajima u i oko nje. Ipak, priča nije mogla dočarati stvarnost! Mene je najviše razveselilo razdragano mnoštvo posjetitelja. Svi bijahu veseli, nasmijani, razdragani...

A onda... Netko nas je prepoznao! I pozvao na prirodnu pozornicu. Hirc im je pričao o staroj kući, o svojoj ljubavi prema planinarenju, o tome zašto njegova Sofija nije hodala s njim, ah, uspomene, uspomene... Ja ne htjedoh ništa govoriti, ipak je ovo Hirčev dan. Bio je ganut do suza kad je saznao da ova nova, a ipak 50 godina stara kuća nosi njegovo ime, ime čovjeka koji je utro put u ove, još uvijek pomalo divlje krajeve. A tek kad je čuo da je sklonište dobilo ime po njegovom sinu, njegovoj sreći nije bilo kraja. Mnogi planinari željeli su pričati i nazdraviti sa nama, iskazivali su poštovanje prema našim pothvatima. A mi? Mi smo bili neobično sretni i ponosni jer smo vidjeli kako nove generacije planinara s ljubavlju čuvaju i nastavljaju planinarsku tradiciju. Punih srca, puni lijepih dojmova vinuli smo se u naše nebeske visine, gdje su nas nestrpljivo čekali članovi našeg Prvog hrvatskog nebeskog planinarskog društva.

BROJKE I SLOVA O STROGOM REZERVATU PRIRODE BIJELE I SAMARSKJE STIJENE

Slavko Ferina Mrva

NAŠE SU DVORIŠTE BIJELE I SAMARSKJE STIJENE, ZAŠTIĆENE U KATEGORIJI STROGOG REZERVATA PRIRODE. OSIM BIJELIH I SAMARSKIH STIJENA, U TOJ SE KATEGORIJI ZAŠTITE PRIRODE U HRVATSKOJ NALAZI JOŠ SAMO JEDNO PODRUČJE: HAJDUČKI I ROŽANSKI KUKOVI U NP-U SJEVERNI VELEBIT.

Ovo se zaštićeno područje nalazi na masivu Kapele koja se proteže kroz Karlovačku i Primorsko-goransku županiju, vezujući kontinentalne turističke destinacije (zelene opcije) s obalnim, morskim dijelom Hrvatske (plave opcije). U strogom rezervatu zabranjene su gospodarske i druge djelatnosti, a namijenjen je isključivo očuvanju izvorne prirode. To je područje u kojem se može dopustiti posjećivanje, a istraživanje i nadzor samo uz dopuštenje nadležnog Ministarstva.

Kao jedan od najinteresantnijih krških reljefa, Bijele i Samarske stijene dio su masiva Velike Kapele. Bijele stijene s vrhom od 1335 m i Samarske stijene s vrhom od 1302 m, međusobno su odijeljene dolinom Crna Draga. Ovaj strogi rezervat vrlo je neprohodno područje nastalo taloženjem u mezozoiku, istodobno s Velebitom, Velikom i Malom Kapelom. Vrhovi Stijena su bez visoke vegetacije, a nedaleko su šumske zajednice bukve i jele (*Abieti – Fagetum*), pretplaninske šume bukve, pretplaninska šuma jele i drugi vegetacijski oblici.

FLORA I FAUNA

Izuzev slikovitih bijelih (sivih) vrhova, koji su goli i stjenoviti, ostalo područje u Stijenama, a i nedaleko izvan Stijena, pokriva ju nepregledna šumska prostranstva, koja svojim tamnim tonovima slikovito kontrastiraju bijelini kišom i vjetrom ispranih stijena, koje su poput snježno-bijelih otoka u tamnozele- nom moru. Od šumskih zajednica u široj zoni nalazimo šumu bukve i jele (*Abieti-Fagetum*), kao i facijesove šume s jesenjom šašikom te pretplaninsku šumu bukve (*Fagetum subalpinum*), dok se u samom sklopu izmjenjuje pretplaninska šuma smreke (*Piceetum croaticum subalpinum*) na pristrancima i u dnu vrtača s nešto više humusa, šuma jele i milave (*Calamagrosti-Abietum*) na golim stjenovitim, osobito toplijim mjestima te prelazni vegetacijski stadij s borovicom. Sporadično dolaze i neki drugi vegetacijski oblici. Osobito dekorativno na golim bokovima litica djeluju pojedinačni primjerci smreke, slikovite, često suhe i vjetrom izlomljene (sušci).

Među florističkim raritetima Samarskih i Bijelih stijena osobito se ističu: runolist (*Leontopodium alpinum* var. *krasense*), dragušac (*Senecio* sp.), divokozjak (*Doronicum austriacum*), grozdasta kamenika (*Saxifraga aizoon*) i srčanik (*Gentiana symphyandra*). U šumskom pojasu značajni su: kranjski ljiljan (*Lilium carniolicum*), crveni ljiljan (*Lilium martagon*), lovorasti likovac (*Daphne laureola*) i trajna srebrenka (*Lunaria rediviva*). Bijele i Samarske stijene nastanjuju sve tri

velike europske zvijeri: vuk (*Canis lupus*), ris (*Lynx lynx*) i medvjed (*Ursus arctos*). Od ostale faune tamo nalazimo lisicu (*Vulpes vulpes*), jazavca (*Meles meles*), tvora (*Putorius putorius*), kunu zlaticu (*Martes foina*), kunu bjelicu (*Martes martes*), divlju macku (*Felis silvestris*), puha (*Glis glis*), a od ornitofaune nalazimo alpsku čavku (*Pyrrhocorax alpinus*), alpsku stjenjakušu (*Tichodroma muraria*), grlicu (*Phyrrhocorax graculus*), dijeltla troprsta (*Picoides tridactylus*), alpsku lještarku (*Nucifraga caryocatactes*), alpskog kosa grlasa (*Merula alpestris*), brzolja zidarčaca (*Tichodroma muraria*), bjeloguzu (*Saxicola oenanthe*), crvenrepku (*Ruticilla titys*), crnu žunu (*Dryocopus maritimus*) i sovu ušaru (*Bubo bubo*). Od herpetofaune ovdje su utvrđeni: crni alpski daždevnjak (*Salamandra atra*) i crna ridovka (*Vipera prester*), endem gušterica (*Lacerta Horvathi*), a iznad 1000 m i planinsku guštericu (*Lacerta vivipara*).

STALNI NAPREDAK U ZAŠTITI PRIRODE

Veliki su dosezi postignuti u vidu gospodarenja otpadom na Bijelim stijenama. Smeća je nekad bilo malo ili ništa. Ono se spaljivalo, zakopavalo ili bacalo u vrtaču, a kasnije su postavljeni koševi za smeće. Kasnije je odlagalište sanirano, a zakopano smeće povadeno i odneseno u dolinu. Danas sve smeće vraćamo u grad, kao i svu ambalažu tako da u strogom rezervatu prirode za sobom ne ostavljamo NIŠTA. Također, nekada su se ispred obje

kuće palile „logorske vatre“, a taj se običaj najdulje zadržao pred skloništem. Vremenom su uklonjeni tragovi paljenja vatre i žarnice, iako se one još uvijek (doduše rijetko) ponovo pojavljuju pred skloništem. Umjesto toga, za potrebe pripreme roštilja ili kotlića na raspolaganju posjetiteljima stoji oprema kojoj pristup imaju dežurni.

Kao i u staroj kući, i u novoj kući i u skloništu upotrebljavale su se svijeće, petrolejke, kasnije i plinska lampa s mrežicom. Društvo je dva puta pokušalo postaviti vjetroagregat, no ti su pothvati bili neuspješni, pa je postavljen agregat na dizel. Međutim, u smislu ekološki odgovornoga ponašanja, taj je izvor energije trebalo zamijeniti. Na kuću na Bijelim stijenama stoga je postavljen prvi solarni panel na nekom planinarskom objektu u Republici Hrvatskoj i šire. Zbog efikasnosti i povećanja broja panela, kasnije se prešlo na 220 V. Stara je oprema vraćena u dolinu, a agregat uklonjen! Prije dvije godine napravljena je nova električna mreža, koja je zbog trajnosti i pouzdanosti vraćena na 12 V.

U vrijeme stare kuće broj posjetitelja bio je vrlo ograničen, što znači da su, osim u posebnim prigodama, rijetko dolazile veće grupe. Kroz sindikalne izlete i masovne posjete prije 90ih došlo je do stvaranja veće količine otpada, sanitarnih pritisaka potrošnje i ispuštanja, potrebe za drvom i drugim materijalima, gomilanja ambalaže i pomoćnih materijala. Posebno veliki pritisak na ekosustav Bijelih stijena nastao je u vrijeme vožnje vlaka Karlek i korištenja malog

busa za pristup pod Bijele stijene. Počeo se opažati prolaz velikog broja ljudi, čija je posljedica bila oštećivanje flore i nestanak nekih biljnih vrsta uz staze. Danas su posjeti ograničeni na jedan autobus dnevno i slučajne goste, kako bi se spriječio prevelik broj posjetitelja.

MINIMALAN TRAG ČOVJEKA

Bilo je i drugih manjih promjena. Nekada smo redovito kosili livadu, koja je služila kao radna površina, igralište, odlagalište i mjesto za kampiranje. Sada je na snazi zabrana košenja i kampiranja. Iz skloništa smo uklonili stare madrace i smanjili potrebu za ogrjevom donošenjem drva izvan granica strogog rezervata. Ugrađen je i novi zahod, čist i bez neugodnih mirisa.

Zahvaljujući svojoj nepristupačnosti, Bijele su stijene sve do poslijeratnog otvaranja ostale izolirane i malo poznate. Zbog toga su njihova prirodna svojstva ostala u potpunosti sačuvana, a ljudska intervencija je ograničena na uski periferni pojas šire zone. Posjetiteljima su dozvoljeni kretanje i aktivnost u krugu od 50 metara od planinarskih staza i objekata. HPD „Kapela“ kroz sustavnu edukaciju putem planinarske škole, ali i na društvenim sastancima, kao i svojim odlukama pokušava očuvati posebnost i netaknutost ovog jedinstvenog ekosustava te vrijednosti zaštite okoliša, kako na Bijelim stijenama, tako i u drugim prirodnim staništima, posredovati svakom pojedinom članu.

Nemali je broj planinara koji je, došavši do Bijelih stijena sa šumskog okretišta iznad Begove staze, objekt koji su prvo ugledali zamijenio za planinarsku kuću. Tek kad bi malo bolje pogledali na ploču HPS-a, vidjeli bi da se zapravo radi o planinarskome skloništu, a zatim i začuli vesele glasove iza stijene te pogledom popratili stazu u travu i tako shvatili da su još nekoliko desetaka metara udaljeni od kuće. Ako je priča o izgradnji planinarske kuće „Dragutin Hirc“ na Bijelim stijenama posebna (a ona to nesumnjivo jest), onda je priča o skloništu njen pomalo i uzbudljiviji brat blizanac.

O skromnosti, vatri i novome ruhu

KRATKA POVIJEST SKLONIŠTA
“MIROSLAV HIRC”

————— Jelena Spreicer —————

Priča je to koja me podsjeća na američkoga transcendentista Henryja Davida Thoreaua, koji je 40ih godina 19. st., razočaran životom u zajednici, gotovo dvije godine proveo sam na jezeru Walden, u američkoj saveznoj državi Massachusetts, gdje je, također sam, izgradio rudimentarnu drvenu kolibu. Pritom je zapisao sljedeću misao koja me neodoljivo podsjeća na prizor našeg skloništa kako izranja iz šume: „Dok je civilizacija poboljšavala kuće, nije razmjerno tome poboljšavala i ljude koji ih nastanjuju. Stvorila je palače, ali nije bilo jednostavno stvoriti plemiće i kraljeve.“

Pogledamo li danas naše (ili bilo koje drugo planinarsko) sklonište, teško da ćemo otkriti palaču. Otkrit ćemo skromnost, otkrit ćemo manje koje je više, otkrit ćemo zidove koji će nam, usprkos pokojoj rupi, dati zaštitu od vjetra, kiše i hladnoće onda kad nam to treba. U toj malenoj kućici opremljenoj peći, stolom, klupom i ležajevima gotovo da nema ničeg osim golih drvenih zidova i greda na kojima nije teško primijetiti zub vremena i pokojeg puha. Pa ipak, neke od svojih najljepših uspomena s Bijelih stijena vežemo upravo za oskudnost i jednostavnost tog skloništa. Kao da smo, ušavši po tko zna koji put u tu kućicu koja nije imala izbora nego da nas primi, jednostavnost njene nutrine ispunili svojom složenošću, smijehom, razgovorom, ali i glasnom tišinom, koju posebno naučiš cijeniti nakon što odslušaš jednu noć Olegovog hrkanja. Kao da je našu pažnju s prostora u kojem se nalazimo preusmjerila na nas same, očekujući od nas da budemo najbolji što možemo, da čuvamo sami sebe, svoje prijatelje, ali i nju koja ista takva mora poslužiti još mnogim planinarima koji će na nju naići. Naposljetku, zbog nje imamo priču kako nam je, dok smo spavali, puh progizao ruksak i pojeo kruh, a onda se istim putem vratio van. Zbog toga, kao i zbog planova koje kujemo za ne tako daleku budućnost, vrijedi se prisjetiti kako i zašto sklonište danas stoji i želi dobrodošlicu svim posjetiteljima Bijelih stijena.

LUDE GOTE, JOŠ LUDE 7OTE

HPD „Kapela“ (tada PD „Rade Končar“) odluku o tome da preuzme brigu o staroj Hirčevoj kući koja se nalazila podno Bijelih stijena donijelo je još davne 1961. Nakon izgradnje kuće, o kojoj je pisao Zoran Gomzi, novi je objekt omogućio rast broja posjetitelja Bijelih stijena te se uskoro pokazala potreba za većim smještajnim kapacitetima. Stoga je 1969. donesena odluka da će staro Hirčevo sklonište biti srušeno te da će od materijala preostalog nakon gradnje kuće biti izgrađeno novo sklonište.

Početni su radovi izvršeni za vrijeme prvosvibanjskih praznika 1972. godine. Za projekt novog skloništa bio je zadužen Ivica Felkel, a projekt je dovršen 15. ožujka 1973. Do 1. svibnja već su sagrađeni temelji. Od 15. do 22. srpnja 1973. godine održana je velika radna akcija za vrijeme koje je postavljena drvena konstrukcija, sažidan dimnjak te su izgrađene prilazne stubbe. Od odluke o gradnji skloništa do svečanog otvorenja skloništa nazvanog po hrvatskom ornitologu i herpetologu Miroslavu Hircu (Hirtzu) 15. rujna 1974. prošlo je pet godina.

Međutim, samo četiri mjeseca nakon izgradnje, sklonište je potpuno izgorjelo. Uzrok požaru nije bilo moguće utvrditi, utvrđeno je tek da su peč i dimnjak nađeni u ispravnome stanju i bez tragova oštećenja, pa je donesena odluka da odmah treba početi s pripremama i graditi novo sklonište na istome mjestu. 1975. održane su radne akcije dopreme materijala, a Ivica Felkel i Arpad Karoly dovršili su projekt novog, većeg skloništa. Obnova je započela 1976. godine, kada su postojeći temelji prošireni za dva stupa. U roku dvije godine od požara, sklonište je bilo u potpunosti obnovljeno. Od 1976. do danas sklonište je povremeno popravljano i obnavljano, npr. 1996. kada je, nakon završetka Domovinskog rata tijekom kojeg je briga za kuću i sklonište na Bijelim stijenama bila znatno otežana, u sklonište dopremljena nova peč, a peč je zamijenjena 2012. godine za vrijeme jedne od redovitih radnih akcija HPD-a „Kapela“ koje se svake godine održavaju u svibnju.

NOVI ZAPLET

No priča o skloništu „Miroslav Hirc“ nije ni približno gotova. Sadašnje je stanje, što se tiče konstrukcije, dobro, no u njemu postoji nekoliko problema koje valja riješiti obnovom. Zbog dotrajalosti peći i dimnjaka teško je naložiti vatru, a da se prostor ne ispuni dimom. Oplata skloništa nema izolaciju, zbog čega je objekt tijekom godina bio izložen glodavcima kojih na Bijelim stijenama, a pogotovo unutar samog strogog rezervata, ima u velikom broju. Puhovi su progrižili brojne rupe na skloništu te kroz njih nesmetano ulaze i izlaze iz objekta, uništavajući ne samo interijer skloništa, već i stvari i hranu planinara, što predstavlja problem i s higijenske strane. Odnedavno bočna strana oplata ima veliku rupu, za što je moguće pretpostaviti da je vandalsko djelo, čime je noćenje na prvoj etaži skloništa za zimskih mjeseci gotovo pa onemogućeno.

Zato smo se kao društvo hrabro odlučili upustiti u novu pustolovinu. U nekoliko navrata Zelić i Luka

NAČULI UŠI I
BUDI SPREMAN.
TREBAT ĆEMO
TE!

sjeli su u auto i otputovali u Rijeku, a čovjeka s kojim su se tamo susreli povelu su i na Bijele stijene. Ako ste nedavno prošli Premužičevom stazom, mogli ste vidjeti Rossijevu kolibu koju je uredio. Ako ste bili u skloništim na Ždrilu ili na Šugarskoj dulibi, mogli ste iz prve ruke osjetiti strast i predanost koju riječki arhitekt Ivan Juretić ulaže u svoje projekte planinarskih skloništa. A odnedavno i u naše sklonište na Bijelim stijenama. O tome kako će ono točno izgledati neka zasad ne bude riječ. Neka riječ bude o danu kad će ljudi opet postati magarci, kada ćemo na svojim leđima i mi, kao i mnogi članovi društva prije nas, moći ponijeti materijal za obnovu skloništa na Bijelim stijenama i tako dati svoj doprinos dugoj tradiciji gradnje i održavanja objekata otvorenih svim planinarima koji žele iskusiti ponekad okrutnu prirodnu ljepotu Bijelih stijena. Neka riječ bude o duhu zajedništva koji će nam pomoći u tome da svi zajedno, kako god možemo, pomognemo da se ovaj projekt realizira na sreću ne samo onih koji su ga zamislili i proveli u djelo, već i svih slučajnih i namjernih posjetitelja strogog rezervata prirode Bijele i Samarske stijene. Taj san na Bijelim stijenama da bi mogo sjati, i tvoja kaplja može pomoći ga tkati! Zato ne pitaj što društvo može učiniti za tebe, pitaj što ti možeš učiniti za društvo. Načuli uši i budi spreman. Trebat ćemo te!

PREMUŽIĆEVA STAZA U jednom danu

— Tekst i fotografije: Jagoda Šantić —

Pohod u kojem planinari iz cijele Hrvatske u samo jedan dan prelaze cijelu Premužićevu stazu ove se godine održao po peti put, i to 19. svibnja 2018. Nakon razgovora s kolegom Ronaldom, ove sam se godine i ja ohrabrila i odlučila krenuti na pohod, usprkos tome što sam cijelo vrijeme razmišljala o tome mogu li ja to ili ne. Odluka pada: Pokušat ću, kud puklo da puklo. Ako budem mogla, izdržat ću, a ako ne budem, odustat ću. I to je planinarski. Pridružuje mi se i troje Kapelaša – Ljiljana Šourek, Dubravko Balašković i Ana Komušar. Od prvog pohoda naovamo, broj planinara koji u njemu sudjeluju cijelo je vrijeme u porastu, pa je ove godine sudjelovalo čak njih 70, od kojih su većina bili trkači. Zbog velikog broja planinara, dom na Zavižanu bio je u potpunosti popunjen, pa smo u petak morali prespavati u hotelu u Krasnom. Zato smo u subotu ustali već u nevjerojatno ranih 3:15, kako bismo do 5 ujutro stigli do doma na Zavižanu.

OD ZAVIŽANA DO BAŠKIH OŠTARIJA

U osvit zore Prpa drži govor i kaže nam: „Možete krenuti!“ Nisam se još ni snašla niti podigla svoj ruk-sak, a neki su planinari već počeli trčati. Pomislila sam si da ne znam je li ovo utrka ili planinarski pohod. Moj je dio ekipe hodao normalnim tempom ili onime što bismo samo uvjetno mogli nazvati normalnim tempom jer smo do Alana došli za samo tri i pol sata. Sunce je tek bilo izašlo, pa je bilo prohladno: idealno vrijeme za hodanje. Dok smo hodali, izmjenjivale su se grupe, neki su hodali brže, neki sporije, a mi u grupi od šestero ili sedmero planinara.

Noć prije pohoda padala je kiša, pa se na stazu srušilo stablo. Viši su planinari uspjeli preskočiti drvo, dok sam ja, niska kakva jesam, odlučila zaobići ga, odnosno prebaciti se preko njega. Prvo sam prebacila jednu nogu i taman prije nego što sam trebala prebaciti i drugu, okliznula sam se i pala. Moja mi je grupa pomogla da ustanem i pitaju me jesam li dobro. Nažalost, nisam, koljeno me jako boli i pokušavam ga razgibati kako bih mogla krenuti dalje. Nakon otprilike sat vremena kolegica koja je imala problema sa

NA SAMOM POČETKU

ZAVIŽAN U 5 UJUTRO

NA SAMOM
KRAJU

SRLJAMO U MAGLU

žuljevima i ja moramo popiti tablete protiv bolova, no bez rezultata: bol se samo pojačala. Kako odustati sada kada sam prešla više od pola puta? Na nebu se sunce podiglo i lijepo nas zagrijalo. Hodajući dalje, susrećemo grupu od petorice dečkiju koji uživaju u vidicima i pogledima na prekrasno velebitsko cvijeće. Zastali smo kod njih i pitali ih otkuda dolaze i tu se odigrao moj sudbinski susret ovoga pohoda.

HITNA POMOĆ NA PUTU

Dečki su iz Osijeka, a moja sestra Ljilja kaže im da sam pala i da imam ozlijeđeno koljeno. Slučaj je htio da je jedan od njih, Antonio Anić, po zanimanju sportski terapeut koji je pregledao moju ozljedu i ustanovio da se radi o ligamentu te mi je hladnim sprejem dobro nasprejao koljeno. Zamolila sam dečke da nastavim s njima i da me ne ostave, a oni su rado pristali i cijelo vrijeme pazili na mene. Kad smo stigli do planinarskog skloništa Skorpovac, bandažirali su mi nogu i još je nasprejali, pa se bol smanjila i krenuli smo dalje. Do Prpe su nam preostala još otprilike tri sata koja smo lagano prehodali. Pred sam kraj osjetila sam veliki umor, ali sam uz pomoć i moralnu podršku koju su mi pružili dečki iz Osijeka ipak stigla do kraja.

Stazu sam naposljetku prehodala za 12 sati i 31 minutu, koliko mi je trebalo da svladam 50 kilometara te sam na kraju bila vrlo sretna i zadovoljna. Svi sudionici pohoda uspješno su prehodali stazu, svatko u svome ritmu. U nedjelju ujutro jedva sam ustala iz kreveta, a Antonio mi je ponovo izmasirao i bandažirao nogu uz savjet da obavezno moram mirovati. Poznavajući mene, sigurna sam da ste već pretpostavili da ga nisam poslušala, pa sam na kraju završila na bolovanju koje je trajalo tri tjedna. Iako je sada već bolje, još uvijek osjećam bol pri silasku. Ovaj pohod za mene ne bi bio moguć bez dečki iz Osijeka – Dražena Šmita, Antonija Anića, Marka Franjkovića i Dragana Franjkovića, koje sam u znak zahvale pozvala da nas posjete na Bijelim stijenama. Na kraju mogu reći da mi je ovaj pohod vrlo zorno pokazao najmanje dvije stvari: da ne treba sumnjati u sebe i da će se, bez obzira na teškoće koje se putem mogu pojaviti, uvijek pronaći planinari (što znači – dobri ljudi) koji će ti pružiti ruku i pomoći.

POZIRANJE
PRIJE
BOLOVA

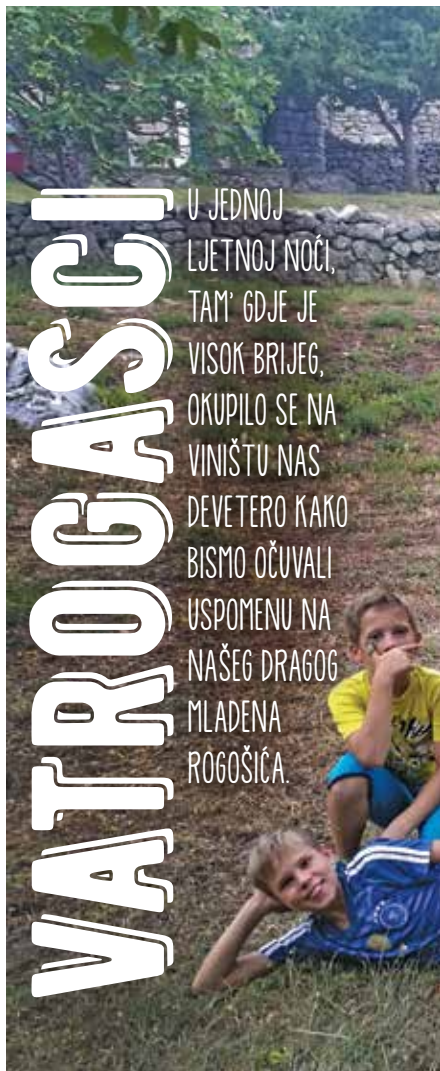
VELEBIT U MAGLI

POZIRANJE USPRKOS
BOLOVIMA

TAJANA ZORIĆ

VATROGASCI

U JEDNOJ
LJETNOJ NOĆI,
TAM' GDJE JE
VISOK BRIJEG,
OKUPILO SE NA
VINIŠTU NAS
DEVETERO KAKO
BISMO OČUVALI
USPOMENU NA
NAŠEG DRAGOG
MLADENA
ROGOŠIĆA.

MALI IZVIĐAČI

TAJANA ZORIĆ

U DRUŠTVU VATROGASACA

TAJANA ZORIĆ

GORANOVA RIJEČ
PRIJE KLOPE

TAJANA ZORIĆ

NA VINIŠTU

Ela Matešić

BUDUĆNOST KAPELE

Lovre, skrivali se u šatorima kad bi pljusnula kiša, svaki dan se pješke spuštali u Klenovicu na kupanje i planinarili oko Viništa. No ono što je najviše razveselilo djecu (ali i nas odrasle) bio je posjet vatrogasaca, nasreću ne zbog požara.

IZNENAĐENJE IZ GRMLJA

Moje je prvo dežurstvo na Viništu, u kojem su mi društvo pravile Tatjana i Nataša, trajalo od 11. do 18. kolovoza, usred vrućih ljetnih mjeseci. Društvanec je uskoro naraslo, pa su nam se pridružili i: Jagoda (teta od pite), Željko, Zoran i Antonio. Posjetili su nas i Mrva i Alka, Goran i Nena, Lidija i Joso te još Kapelaša i planinara, pa je našim Viništem odjekivalo mnoštvo glasova planinara, ali i, što nas posebno raduje, pregršt dječjih glasova – djece planinara i, nadamo se, budućih planinara.

Jedna od mnogih stvari koje nam je Mladen na Viništu ostavio u naslijeđe jest fina hrana, a ovdje ne znam gdje bih prije počela niti što bih posebno izdvojila. Svakako valja spomenuti pite od jabuka i krumpira koje nam je pripremala Jagoda, ribice na gradelama koje je pekao Antonio, kukuruz pečen na vatri iz Zelićeve radionice, ali i koktele koje je radila Nataša. Navečer smo promatrali suze sv.

Budući da smo za ručak odlučili pripremiti roštilj i da nismo znali da u Klenovici moramo prijaviti da ćemo paliti vatru na otvorenom, doživjeli smo pravo iznenađenje. U jednom su trenutku, dok je jedanaestero djece igralo nogomet iza kuće, iz grmlja iskočila trojica vatrogasaca u punoj ratnoj spremi, uvjereni da je na Viništu požar koji moraju ugasiti. Kada su shvatili da su se na trideset stupnjeva Celzija probijali kroz makiju da bi zatekli djecu koja igraju nogomet u iščekivanju znatne količine mesa koju su odrasli pekli za ručak, njihova je reakcija bila neprocjenjiva. Kako bi im bilo lakše, ponudili smo im čašicu rakije, a oni su nam ispričali kako se u blizini održavaju vatrogasne vježbe na kojima su se okupili vatrogasci iz cijele Europe. Od tri vatrogasca koji su iskočili iz grmlja, jedan je bio iz Finske, drugi iz Rusije, a treći je bio naš. Njihov je posjet najviše obradovao djecu koja su im, predvođena Zelićem, odmah otepla opremu i ispraznila mjehove, pa su na povratku u Klenovicu bili barem nekoliko kila lakši.

Naposlijetku valja reći: fino smo jeli, umjereno pili, a neumjereno se dobro zabavili. Naš bi Mladen bio sretan.

Kao što tradicija nalaže, i u 2018. smo krajem siječnja u prostorijama OŠ „Ivan Gundulić“ održali 49. redovnu, tj. izvještajnu skupštinu. Budući da nismo skloni kršenju prošlogodišnjih novogodišnjih odluka, držali smo se tradicije u začetku po kojoj su pročelnici pojedinih sekcija izvijestili o aktivnostima u prethodnoj godini, kako bi okupljeni članovi mogli steći dojam o tome kakve su se sve aktivnosti odvijale u društvu unazad godinu dana. U tome je smislu došlo do važne promjene u strukturi društva. Budući da je Međunarodni olimpijski odbor donio odluku o tome na Olimpijske igre u Tokiju 2020. godine kao novu disciplinu uvrsti sportsko penjanje, odlučeno je da se penjačka sekcija ukine zbog toga što je HPD „Kapela“ prvenstveno planinarska, a ne sportska udruga. Po podnošenju redovitih godišnjih izvještaja i prezentaciji novog broja časopisa „Kapela“ dodijeljena su sljedeća jubilarna priznanja:

ZA 10 GODINA ČLANSTVA

- SONJI KRALJIĆ
- IRENI KRALJIĆ
- LIDIJI KRALJIĆ
- TOMISLAVU KRALJIĆU
- NEVENU HOLJEVIĆU
- MARIJANU PAVIČIĆU
- VESNI KANIŠKI
- BORISU KANIŠKOM
- ANĐELKI BEDRICI
- IVANKI VUKOVIĆ
- IVICI VUKOVIĆU

ZA 20 GODINA ČLANSTVA

- LELI ZADRAŽIL
- GORANU ZADRAŽILU
- MIHAJLU GLAGOLIĆU

ZA 40 GODINA ČLANSTVA

- OTU HANZLU
- HRVOJU ZRNČIĆU
- MIRJANI ZRNČIĆ

ZA 50 GODINA ČLANSTVA

- DUŠANU BEŠTAKU
- ZORANU GOMZIJU

PLANINARSKA ŠKOLA 2018.

Vjekoslav Habulinec i Stjepan Dren Mlinarec još su jednom uz nezaobilaznu pomoć naše Jagode zadužili društvo vodeći 16. po redu Kapelinu planinarsku školu, koja je i ove godine bila izvrsno popunjena, a sastoji se (to već i vrapci na granama znaju) od teorijskog dijela u obliku predavanja te praktičnog dijela koji se odvija na izletima. Na prvom izletu planinarske škole, školarci su na Ravnoj gori upoznati s informacijama o HGSS-u i osnovama prve pomoći, u čemu su pomogli prijatelji društva, članovi stanice HGSS-a u Čakovcu. Na drugom su se izletu školarci upoznali s jednom od najpopularnijih staza u Kapeli: Stazom degenije, a zatim su na prvom dvodnevnom izletu iskusili spavanje u šatoru ispred Viništa. Osim toga, školarci su pod Vjekinim i Štefovim vodstvom bili i na Goloj Plešivici i Mrsinju te održali vježbu penjanja na Okiću u sklopu koje su pod stručnim vodstvom prošli osiguranim Žoharevim putem. Vježba orijentacije održana je na Medvednici, s početnom točkom na Ponikvama, a školarci su na radnoj akciji na Bijelim stijenama na vlastitim leđima mogli iskusiti što znači biti Kapelaš. Kao i svake godine, diplome su uz jagode i šampanjac podijeljene na najvišem vrhu Hrvatske – Sinjalu! Posebno nas veseli da su se neki od ovogodišnjih školaraca odvažili na svoja prva dežurstvo, i to ne na Bijelim stijenama, već i na Viništu, pa zato znamo da za budućnost Viništa i njegovu posjećenost ne moramo brinuti.

PREDAVANJA U DRUŠTVU

Protekla je godina u „Kapeli“ bila zanimljiva i s edukativnog karaktera jer smo nastavili s izvrsno primljenom praksom predavanja koje povremeno održavamo u društvenim prostorijama nakon sastanaka srijedom. Prvo smo sa Zvonimirom Mišušom riječju i slikom obišli nacionalne parkove Sjeverne Amerike, a zatim se ekspresno preselili na Island s Krešimirom Terzićem, koji nam je pokazao što znači biti rendžer u toj udaljenoj i geografski zanimljivoj zemlji. Posebno smo uživali i u predavanju Vladimira Mesarića Dade, instruktora HPS-a i HGSS-a i gorskog vodiča s međunarodnom licencom koji je bio član ekspedicije Everest '79. te u dvorani u Maksimirskoj punoj do te mjere da u nju više nije mogla stati ni igla, održao predavanje o prvenstvenom usponu na Everest zapadnim grebenom. Iz hladnih islandskih i himalajskih krajeva preselili smo se na Madeiru, otok vječnog proljeća, o kojem je predavanje održao Miljenko Vargek, a zatim smo ponovo skočili preko bare s Nikolom Horvatom, koji nam je ispričao sve o 163 dana divljine američkog Zapada i 4300 pješke kilometara prijedena na Pacific Crest Trailu. Potkraj godine naš član Igor Dorić približio nam je daleku Fan planinu u Tadžikistanu. No, kako to u Kapeli obično biva, planovi često ne odgovaraju stvarnosti i to nije uvijek loša stvar. Neposredno prije Božića iznenadila nas je Vesna, nenajavljeno se pojavivši u društvu s dijapozitivima s ture u Albaniji 1984. godine te spontano održala predavanje puno smijeha. Nadamo se da će i sljedeće godine društvo pohoditi tako nadahnuti predavači!

Slavko Ferina Mrva

NAŠEM PRIJATELJU MLADENU ROGOŠIĆU

(3.1.1949. – 4.7.2018.)

In memoriam prijatelju

Dok sam prije trideset godina
činio prve planinarske
korake našom dragom
Kapelom, bio sam fasciniran,
sasvim opčinjen time što
sve skrivaju šume i krš koji
proviruje iz njih.

Kako sam bolje i jasnije vidio prirodu koja me okružuje, upoznao sam i ljude s kojima sam se družio pri odlascima u nju. Poslije sam se na to naviknuo, pa nisam ni primjećivao razliku između planinara, domaćih stanovnika i povremenih posjetitelja, dok me aktivizam u zaštiti prirode nije spojio s još jednom krasnom vrstom ljudi.

Toj posebnoj vrsti pripadao je i naš Mladen Rogošić koji je cijelim svojim planinarskim stažom od 56 godina, koji je započeo u HPD-u „Mosor“ davne 1965. godine, svjedočio ljubav prema prirodi, društvenom radu i domovini. Rođen i odrastao na obroncima Mosora, nosio je u sebi ljubav prema prirodi, a iskustvo

života u nekadašnjoj vinogradarskoj obitelji ga je, uz komunikativnost izbrušenu visokim obrazovanjem, pretvorila u suradnika koji je neumorno poticao, gurao i promicao praktične aktivnosti njezinog očuvanja. Osim HPD-a „Mosor“, po dolasku u Zagreb bio je i član HPD-a „Japetić“ i HPD-a „Medveščak“ u kojem je sudjelovao u osnivanju HPD-a „Degenija“, a bio je i prvi tajnik toga društva. Na našu se veliku radost prije petnaestak godina pridružio „Kapeli“, gdje je prema vlastitim riječima „upoznao ljude koji su disali za prirodu kao i ja, dajući za društvo, njegov rast i ugled, sebe bez imalo zadržke i bez fige u žepu“.

Ne samo da je bio dugogodišnji član Komisije za

zaštitu prirode HPS-a, a prije toga i suradnik eko patrola, Mladen je bio i naša ekološka mreža na zapadnoj strani grada. Odatle su dolazile sjajne ideje, rad s mladima putem eko planinarske škole, tribine, radionice, izložbe, masovne akcije suradnje s javnošću i rješavanje problema čim bi isti bio stavljen na stol. Sastanci s njim bili su kratki, dolazio je s konkretnim planom o tome koji dio može odraditi i to je onda bilo sigurno napravljeno, najmanje u dogovorenom opsegu, a nerijetko i puno više. Vremenom sam saznao i za njegovu bogatu društvenu biografiju, njegova je sklonost pravdi i pravici prepoznata u cijelom kvartu i gradu, pa tako za nju nisu bili uskraćeni ni planinari.

DOBRI DUH KAPELE

Socijalno svjestan, pun empatije, organizirao je razne akcije od skupljanja knjiga i računala za ruralne krajeve koje smo posjećivali do donacija pomoći za ugrožene u ratu i miru. Radio je to bez zastava i parola, u jednostavnom kontaktu s ljudima i nije se time prikazivao svijetu kao zaslužan, često sam se i sam iznenadio što je sve bio u stanju učiniti za druge ljude. Njegove i lijeva i desna doista su znale vrijednost davanja i u svemu tome nije bilo nikakve računice ni politike.

Naš je Mladen, nesebično se dajući, surađivao s više planinarskih udruga, ali je nama u Kapeli najviše urastao u srce. Čovjek se tek na ovakvom privremenom rastanku osvijesti i shvati koliko je ljepote i dobrote bilo u druženju s njim, od organizacije odlaska u prirodu s djecom ili mladima, na pohode na velike planine i mala brda ili nezaboravnih društvenih dočeka Novih godina, maskenbala i kestenijada od Žumberka do Zagorja! Konkretna i odrješita, kakav je bio, davao je ton svakoj radnoj akciji od suhozida ispred naših

Bijelih stijena koji je izgradio kao pravi majstor do niza domaćinskih radova na objektima Kapelskog planinarskog puta, a posebno na srcu mu priraslom Viništu. Tu mu nije bilo ništa teško ni kad su mu jedan za drugim otkazivali kukovi, kad je trebalo povezivati dežurstva, mijenjati raspored ili ostati dulje – sve je to bila radna zadaća koja je bila besprijekorno izvršena, kao lanjska nakon velike vode! Kada bismo ljeti dolazili s velikih tura, znali smo da nas kao u pjesmi, ispod brajde pred kućom čeka topla riječ, odlična hrana i Mladen s družinom i da su uvijek spremni za šalu i pjesmu. A kako je tek kuhao za kotlom, ražnjem ili roštiljem, od Velebita i Kapele do dvorišta u Lukšićima i voćnjaka u Gucima. Za mlade i školarce, za obilaznike na turama, goste i namjernike, uvijek sjajno surađujući s domarima i domaćinima.

Prije svega, bio je prijatelj i suradnik, savjetnik i rame za plakanje. Od najveće smo ga miline zvali naš Dugopoljac, a tko je htio ili tko je mogao, uvijek je s njim nešto profitirao. Od njega si uvijek mogao profitirati, samo ako si izgovorio što ti treba, a ponekad mi se činilo da i zna čitati misli! Naravno da mu to nikad nismo naglas rekli, iako smo u množini dana provedenih s njim u prirodi, voćnjaku, šumi, vinogradu, na dvorištu, koseći, sjekući, noseći i vozeći – izgovorili i podijelili mnoge misli, iskustva i uspomene. U stvari mu i nismo mnogo toga rekli, koliko je toga ostalo neizrečeno, osim povremenog ali premalog – Hvala! Takav je on bio, neopterećen množinom riječi pohvala, jedino je bilo sigurno njegovo sudjelovanje u svemu, od berbe i kolinja, od fašnika do Silvestrova, kestenijade i Martinja, do organizacije prijevoza, selidbi, nošenja, markiranja... Samo marljiv i samoprijegoran rad!

Dragi prijatelju, tako nam fališ!

DUŠAN BEŠTAK
† 2. VELJAČE 2019.

IN MEMORIAM

NIKOLA J. SILVO UKMAR
† 7. VELJAČE 2019.

35 PUTOVANJA PO NEPALU I TIBETU IZ PERA DARKA BERLJAKA

Ime Darka Berljaka, hrvatskog alpinista i gorskog spašavatelja, teško da je ikome nepoznato, pogotovo otkad je 24. ožujka 2009. kao predvodnik prve hrvatske ženske ekspedicije na Mount Everest krenuo put Himalaje.

No oni koji redovito čitaju „Hrvatskog planinara“, ali i prate planinarsku, alpinističku i putopisnu književnost, na to su ime zasigurno naišli i puno prije. Berljak je, naime, autor više knjiga ovoga žanra, od kojih valja izdvojiti sljedeće: *Dodiri neba* (1992.), *Ključevi neba ili Tibetska trilogija* (2000.), *Više od Everesta – Prva hrvatska ženska ekspedicija na vrh svijeta* (2009.) Posljednja Berljakova knjiga *Nebo puno Himalaje. 35 putovanja u Shangri-La* izašla je u Libriconu, jednoj od rijetkih hrvatskih izdavačkih kuća koja je svoj program gotovo u potpunosti posvetila putopisima i knjigama o prirodi, planinama, planinarstvu, penjanju i alpinizmu. Među Libriconovim su autorima mnoga važna imena domaćeg i stranog planinarstva i alpinizma te pripadajućeg im putopisnog žanra: Edo Popović, Darko Berljak, Sergej Forenbacher, Nejc Zaplotnik, Žiha Kalman, Stipe Božić i mnogi drugi.

Berljak pregled nad svojim mnogobrojnim putovanjima započinje definicijom pojma Shangri-La, koji se prvi put pojavljuje 1933. godine u romanu *Izgnubljeni horizont (Lost Horizon)* britanskoga autora Jamesa Hiltona, a prema Cambridgeovom rječniku danas znači: „zamišljeno, prelijepo mjesto, često vrlo udaljeno, gdje je sve ugodno i gdje možete dobiti sve što poželite“. Ta je (ne)dostižna utopija za Berljaka, naravno, Himalaja: najviši planinski masiv na svijetu koji je Berljak od 1982. naovamo posjetio nevjerovatnih 35 puta. No ova knjiga nije uobičajen prikaz alpinističkih ekspedicija i uspjeha u njihovom kronološkom redosljedu, već mnogo više – ona je i etnografski prikaz zemalja i „mjesta [na koja se] moglo doći jedino pješačeći danima pa čak i tjednima, što je bilo kao stvoreno da čovjek putem razmišlja i postavlja sebi pitanja za koja inače nema vremena“ (19).

Berljak tako daje geografski, povijesni i kulturnološki opis Nepala i Tibeta, iznoseći pritom zani-

mljive i široj javnosti nepoznate teorije, poput one da je upravo tibetanska visoravan koljevka života na Zemlji. To kod Berljaka nije neka pseudoznanstvena špekulacija, već autor ukazuje na to da postoje znanstvene činjenice koje govore u prilog toj tezi, objašnjavajući kako su monsuni ispod Tibeta i Himalaje pomogli stvoriti velike riječne bazene koji su stvorili velika plodna područja koja su sve do danas jedna od najmnogoljudnijih naseljenih regija. Osim toga, Berljak mnogo pozornosti posvećuje duhovnosti i religiji ovih prostora koju opisuje s velikom dozom gotovo strahopoštovanja, pa tako opisuje i svoja čak četiri susreta s Dalaj Lamom.

Više od tristo stranica Berljakovih uspomena s Himalaje unazad 35 putovanja utoliko je zanimljivije što autor po vlastitom priznanju za vrijeme trajanja svojih putovanja, osim u nekim iznimnim slučajevima, nije vodio dnevnik. Većina njegovih uspomena i dojmova rekonstruirana je iz sjećanja, varljivog medija vlastite veze s prošlošću i poviješću. Pišući u poglavlju „Vidjeti Mount Everest“ naknadno rekonstruirani dnevnik iz 50ih, 70ih i 80ih godina, Berljak sažima simbolički prijelomne trenutke svoje alpinističke karijere, a u nadolazećim se poglavljima koncentrira i na brojne političke promjene i sukobe koje je ta regija doživjela proteklih desetljeća i posljedicama koje su one imale na himalajske ekspedicije. Osim toga, knjiga je bogato opremljena brojnim fotografijama, crno-bijelim, ali i fotografijama u boji, što ovu knjigu čini još jednim pravim čitalačkim užitkom.

Za kraj bih kao hranu za razmišljanje izdvojila nekoliko rečenica iz poglavlja posvećenog Buddhi: „Ne može se doći do spoznaje kroz tjelesne i izvanjske pokušaje, bila to najteža askeza ili raskošan život. Nijedna krajnost ne vodi do cilja jer je jednako i besmislena i beskorisna. Pravi je put onaj koji se postiže umom, ali to mora biti srednji put, a do njega je najteže doći.“ (195)

A close-up photograph of a muscular man's torso and arm. He is shirtless, wearing a dog tag necklace, and has a large, weathered wooden log resting on his right shoulder. The background is a textured, light-colored wall.

MI

NOSIMO
DRUŠTVO,
DRUŠTVO
NOSI NAS!

ČLANSTVU NA ZNANJE I RAVNANJE!

DRAGI NAŠI KAPELAŠI I KAPELAŠICE,

BUDUĆI DA VELIKI BRAT VIDI SVE, VIDI I SVE ČLANOVE „KAPELE“. U ZADNJE VRIJEME VELIKI VAS BRAT PROMATRA, A VAŠA MU PLEĆA IZGLEDAJU ODMORNO, MOŽDA ČAK I PREDMORNO. BUDUĆI DA SU BESPOSLEN UM I BESPOSLENA PLEĆA ĐAVOLJE IGRALIŠTE, VAŠE ĆE VAM DRUŠTVO SPREMNO IZAĆI U SUSRET I PRONAĆI ZANIMACIJU. O TOME KADA I KAKO, ZASADA NEĆEMO REĆI MNOGO, TEK TOLIKO DA BI BILO DOBRO DA BUDETE SPREMNI I DA ČUVATE LEĐA DOK PODIŽETE TEŠKE PREDMETE.